1929/30.

K 11647

/Saare maakonna koolinõunik J. Koppeli
päevaraamat 1929./30/

PEM 116.47
373.307
KK67

Juhataja.

Abroka	lehek.	29
Anseküla		39
Armuadra		41
Audla		33
Eikla		35
Elme		42
Haamse		29
Haeska		24
Hellama		47
Kaali		41
Kaarma		28
Kaarma Smuravalla		15
kahtla		35
Kahutsi		46
kandla		16
karala		26
karuste		14
Karandi		32
Koikla		23
Kugalepa		17
Käesla		25
Kärla		4
Körkvere		46
Kõruse		8
Küdema		19

Leisi	leht	23
Lemala		40
Liiva		3
Linna		15
Loetsa		47
Loopõllu		11
Lõõne		21
Lümanda		25
Maasi		22
Metsküla		38
Mustjala		18
Mõntu		13
Paadla		7
Pamma		37
Pammana		37
Piiri		47
Purtsa		37
Pärsama		24
Püha		7
Püha kurttummade		48
Randvere		5
Rootsiküla		10
Saare lasterodu		44
Saikla		33
Salme		39
Sassi		22
Sauvere		20
Simmiste		47

Taaliku	lehk 4 1
Tagavere	32
Tamse	48
Taritu	26
Tiirimetsa	39
Torgu	11
Tormimäe	45
Tõlluste	48
Tõrise	36
Türju	13
Undwa	8
Uue-Lõve	31
Uue-mõisa	45
Waivere	14
Wanakubja	17
Wana-Lõve	31
Wilsandi	46
Wintri	11
Wätta	6
Wõhma	18

N: 1. Liiva.

Koolis I—VI kl. 4 komplekti. Juh. Andres Wana.
Matemaatika I+II kl. Õp. Mats-ei Waga. Läheb korda.
Wähem võiks aineet pureda, kui ta juba õpilastele selge.
Loodusluga I+VI kl. Õp. Waga. Läheb täiesti korda.
Emakeel IV kl. Õp. Hilda Tarvis. Lugemine rahuldav, samuti laulukeste õppimine. Käeki, vihud rahuldavad.
Matemaatika IV kl. Õp. Waga. Õp. annab tahvlil kolmnurga pinna arvutamist. See on korda-mine. Pinna arvutamises on klass saamatu, eriti põrgnse tõmbamise juures, kui kolmnur-gal nurk alapool juhtub olema

Üldiselt tundub kool korras ja õpilased kor-raliknd olevat.

Märge mat. I+II kl. kohtab kuulub
1929 a. 24. oktoobri märkmete hulka,
kuna teised on 3. juunist 1930 a.

J Kappel.

N:o 2. Taalikru.

Koolis I–II kl. 3 ompl. Juh. Joh. Luts.
Esimene revisjon 24. okt. Kaasas osak. juhataja Steinberg ja aiatöö instruktor prl. Stein. Taalikule jõudsime peale tundide lõppu. Õpilased maanteel. Keegi õpilastest (Warkaus) käsitleb meie mõõdukat sõidurit sündmatult. Sellest lennis vastas kirja-vahetus. — Kevadisel revideerimisel tuli see õpilane kohe õpetajate tuppa ja kahetses südamest oma sündmatu tegu.
Emakeel IV+VI kl. Õp. Aleksander Aas. Läheb korda Wihud ja kirjatöö korralikud.
Matemaatika IV+VI kl. Õp. Joh. Luts. VI klassil võrded ja võrrandi korkus[tüübis: Õna on 40 a. tütar 15 a. Mitme aasta eest suhtusid nende vanused nagu 3:1]. Läheb korda.
Saksakeel VI kl. Õp. Aleks. Aas. Keelevormid on õpilastele vähe selged. Tund läheb liialt hooga, nii et see hoog nagu üle klassi voolab, üle peade, kuna peatumine üksikute keelenähete juures puudub, mida õpilased eriti vajavad.
Emakeel I+II+III kl. Õp. Olümpiaada Aas. Läheb korda. Wihud ja käekiri täiesti rahuldavad.
Saksakeel V kl. Õp. Aleks. Aas. Sama nähtus, mis VI kl. juures õpetaja poolt. Häälduamisele vähe rõhku pandud.
Käsitööd V kl. Tütarlastele õp. Olümp. Aas. Harilikud tütarlaste töönesed. — Poistele õp. J. Luts. Raamatuköitmine. — On väga primitiivne.

Üldiselt – Rahuldav.

24. oktoobril 1929.
5. märtsil 1930.

J. Oppel.

№ 3. Kärla

Koolis I–VI kl. 4 komplekti. Juhataja Jakob Tarkpea.

Emakeel III kl. Õp. Oskar Sõmmer. klass loeb. lugemine on väga pundulin, väga valesti ja peatustega. Üldiselt tundub kaunis väike arenemine. Nii ei oska klass kuidagi aru saada mõistest: „tegusõna algkuju." lugemistükis on „põetud roht" — ei saa kuidagi kätte „põetud" algkuju. „Kummelid" (millest lugemistükis jutt) olla „kollaste õitega", sest et tükis kummelite „kollastest päärestest" jutt on. — Takasin joonistada kummeli õit, et näidata, mis mõeldakse „pea" all — pole kriiti klassis! „Kommikul olnud „riidi tükk" klassis, nagu korrapidaja ütles. Põrandal lebavad paar leiva tükikest. Taskurätikud pundurad pea poolel õpilastel, ja ninast tõmmatakse ülespoole! Vahetunnil ei ava korrapidaja aknaid ilma õpetaja erilise käsuta.

Emakeel I+II kl. Õp. F. Tarkpea. Õpetus hea, klassidel viisi hakkab korralik olema.

Loodusõpetus V+VI kl. Õp. A. Väli. Seemnetest ja nende levimisest — läheb karda.

Matemaatika IV kl. Õp. A. Väli. Osade hinna järele terviku hind leida. „2/3 maksab 600 senti; kui palju maksab terve?" - Liiga palju „räägib" õpetaja sellest, variieerides sama mõtet mitmes lauses. See mõte peaks peaks ju IV klassile korraga selge olema. Tegatahes on need ülesanded õpilastele arvamiseks antud, mitte õpetaja poolt selgitamiseks — ja sellepärast peab juba mõte selge olema. Õpilased on saamatumad. Poole meetri hinna leidmine meetri hinna järele on klassile raske pähkel. Õpetaja seletuste mõte ei ole mitte külbalt selge, nagu: „4000 senti on 8/9 — kui palju tervest pundub?" Seletab: 8 asja maksab 4000, palju

maksab üks." — Eksides, vindudes läheb see klassil. „250 on veerand tuhat, mitu sarnast asju on 3000?" „25 sendiliri on 32 tiiru üks teise peal, palju on raha?" — Naga näha, ei ole ka sidet ülesannete laadil. Ülleskirjutus tehakse nii: $^2/_3 = 600$. Igatahes ei tohi sarnast ülleskirjutust teha, olgugi et see peab tähendama: „$^2/_3$ maksab 600." — See tund jätab palju soovida.

Laulmine IV kl. Õp. S. Tuuling. Laulu õppimine käib noodi järele, enne solmiseerides, süs sõnad külge. Õpilased on selles üsna harjunud, samuti õpetaja - parajalt energiline ja osklik. Ei häälega; kõik õpivad mõlemaid häälti. — See tund on hea.

Laulmine III kl. Õp. O. Sõmmer. Äranirjutades noote tahtlikt, kuhu õpetaja kirjutamud, tehakse viga, ka küsitakse sagedasti - tähendab: segaselt kirjutatud! Ja tõepoolest: jooned kõverad ja noodi seisukoht ebaselge. Suurelt, selgelt peab olema kirjutatud, mis miski kahtlust ei jäta. — Muidu on laulu õpetamine metoodiliselt õige ja jõuline.

Kodulugu III kl. Õp. O. Sõmmer. Kalendri tundma õppimine. See on hea, et seda käesolevate kalendrite järele tehakse, kuid kuude tabeli välja kirjutamisel kordub sama viga, et sega se kirjutise tahtlikt õpetaja teeb. - Õpetaja näeb selle vilja ka koke: pärast tuleb õpilastele seletada, et „ega meil pole kümmendmurde siin õppida." (Nii olid kirjutatud kähtpäevad kuude taha, nagu: 4,6; mis pidi tähendama, et 1. ja 6. kuupäev on kähtpäevad).

— Aknate vahed on mustad. Koolijuhataja seletuse järgi on aknad alles õieti ette pandamata; praegu olla ainult lupjamise puhul teised aknad ette pistetud.

4. novembril 1929.

Nõiselt — rahuldav. VK.

N:o 4. Randvere.

Kuulis I–V kl. 3 kompl. Juh. Mihail Maripuu. Töö algab palvelauluga: „Sa minu käed nüüd võta." Väga piinaldane takt, mis värskendavalt ei mõju, vaid nimetavalt. Peale kahe salmi laulmise ei ole mind midagi palveks. — Nähtavasti algab töö harilikult hiljem. Sõitsin hulgast lastest teel mööda ja jõudsin 10 min. enne 9 kooli, kus veel peatse tööalguse tundemärke ei olnud. Oli juba nii ükskõa, kui klassi mindi, kuhu iskna veel lapsi tuli kuni kella paal 10-ni. - Seda nähtust ei oleks, kui iga päev kell 9 tööle hakataks.

Emakeel. IV + V kl. Õp. M. Maripuu. IV kl. hakkab harjutusi tegema kaksiktäishääliku ei äramärkimiseks. See kestab kogu tunni. See harjutus on raamatu 7. ndamal lehekuljel; raamat määratud alg-kooli 3–6 klassile. See harjutus ei vasta IV-nda klassile. See on sarnane töö, mille eest käidakse õppekavade seletuskirjad lehekuljel 39 eelviimases lõikes. V kl. loeb „Kalevipojast", loeb terve tunni, vaheterahel loetut jutustades.

Emakeel ~~III + I kl.~~ I kl. Õp. Alvine End. Teine tund emakeelt, järgemõõdne. Vaikne, igav tund. Tasane rääkimine. Ei tarvitse teist lasta ülelda, kui aks eksib, vaid eksijat ennast; küll aga klassi üleskutsuda kaasavastama, et ta (klass) vastamisvalmis oleks. Vihkudes metoodiliselt õige kirjaõpetus. „Seda külalist ei maksa karta" - teeb õpetaja lastele teatavaks. Mis selle märkuse välja kutsus - mina küll ei märganud mingit kartust.

Matemaatika I kl. Õp. Antonia Kirsk. Läheb.

Emakeel II + III kl. Õp. M. Maripuu. III kl. harjutab ühesilbilisi sõna ühe ümbhäälikuga lõpul. II kl. ütleb oma laulukesi ja loeb. Lauludes veab (teisiti ütlemised) kõrvaldada.

Saksakeel I kl. Õp. A. Kissch. Väga halb keel. Lugemine, häälduamine, keelemõistmine kole sant. Põhjus: vähene nõudmine, halva sallimine. Üldiselt: Haavalt rahuldav. JK.

5. novembril.

№ 5. Wätta.

Koolis I – V kl. 2 kompl. Juh. Helmi Laus.
7 minutit üle 9 minnakse palvele – tund lõpeb 10 minutit enne 10.
Matemaatika IV + V kl. Õp. Helmi Laus. IV klassil arvude suurendamine – vähendamine 10, 100 ja 1000 kordselt. Poiss tahvlil ei räägi ühtegi sõna, teeb ainis käskasse. Tahab kõnnaga pahemalt poolt ühe koha lahutada. Õp. tuletab meelde et „paremalt poolt käsk!" – ja siis lahutas poiss ka paremalt poolt. Mulle jääb mulje, et poisil on ja jääb üks kõik, kummalt poolt ta lahutab. V kl. murru suuruste võrdlemine ühise nimetaja abil võimisega.
Emakeel IV + V kl. Õp. ~~I~~ Helmi Laus. Õpetajal on mood lastele alati kahvaks panevaid märkusi teha, näiteks: „kuidas sa issa nii mäletsimisi laed, sa pidid ju täna päris käsk lugema." Siis veel lõpmata sündmata märkus: „Noh, miks sa veresk väljas oled." Sarnased märkused võivad ainult lapsi ärihastada. Tähtis on nõuda, et laps aru saab, kuidas tahetakse. V kl. dikteeb. Keel on õpilastel mõistete vahe; nii antakse seletus: „Metsik on see kes elab!" Samuti ütelus:

„Lapse arvelda hindmärki."
Maateadus IV + V kl. Õp. H. Laus. V kl. Mõe relatiivsest ja absoluutsest kõrgusest. Laps jutustab oskamatut raamatust õpitut lausetega. Saadan lapse tahvlile selgitama mõe relatiivset ja absoluutset kõrgust joonise abil. Siin on aga laps päris osavamatu ja saamatu, nii et selgusest kangel oldakse, mis mõeldakse nende nimetuste all. Kaardil näitab V kl. õpilane Särmegr.
Saksakeel V kl. Õp: Maria Remmel.
Käändamisele on tublisti rõhku pandud, mis tõttu see võõrdlemisi raskeoldav, maha arvatud mõned read, nagu Fuchter pro Fächter (liiga teras ö); Bächlein pro Bechlein; geschwinnd, korrb jne.
Lõpuks kena laul saksakeeles rahe häälega.
Lubamatu
korra puudus on kättkal ikka iseloomulik. Koolimaja peasissekäik (paradi kodu) on kui vana kolu kuur igasugust risu ja rämpsu täis, kust läbipaeteda tuleb. Maaspärandal veedeb ühte-teist paberit, veneaegse liiklusa aabitsa tükki jne. Kantselais pesunöör ühest nurgast diagonaalis teise tõmmatud, kust alt läbi kummardada tuleb. Klassi aknal ripuvad mustad, paksud äämblikuvõrgud. Kas nii õpetatakse noortele kodukaunistamist ja korda! Õhju ees nurgas (väiksemas klassis) on ammune puude soga, kuhu rahele peenikest prügi pühitud.
Üldiselt: vaevalt rahuldav. VK.

6. novembril.

Nr 6. Püha.

Koolis I – II kl. 3 komp. Jak. Aleksander Sepp.
Matemaatika II + III kl. Õp. Helmi Perem. III kl.
puhastuhandatega liitmine – lahutamine. Klambrite
tähendamist püüdsatakse nägu nüüdsaminnes, et
„ salgudes teeme kõige enne kalmis! Tutvustamine
kalendriga /: nagu ei jätkuks salgade kasutamisest
terwerks tunniks! :/ – natuke pinnatest, natuke mõ-
nutult.
Matemaatika I + II kl. Õp. Aleksander Sepp. Koonuse
ruumala. Käsitlus lähes kaeda.
Emakeel I + II kl. Õp. H. Perem. II kl. õpib: „Öö" nüüd
jõuab jälle " suuliselt ja ühtlasi ka laulma.
Wõimlemine III + IV kl. Õp. A Sepp. „Adamal oli
seitse poega" – suurema osa tunnist. Natuke
igavaks läheb.
Tööõpetus I + II kl. Õp. Anna Grönberg. Lastel
sissesoatud tööõpetuse nõud, I kl. kasilin erinev
oralgete lehtedega, II kl. paksust, sinnikallist pa-
berist. Neisse on kleebitud osalt lihtsast ajalehe,
osalt ilupaberist väljalõigatud kujundid loodusest,
lehed, seened, puud jne. Õp. annab käid juhatusi
klassidele kodutöödeks.
Saksakeel I + II kl. Õp. A. Grönberg. Kalb sak-
sakeel: lugemine, häälduamine ja keelemõistmine.
Wast ehk ruttav tempo ja õpilaste mitte aega-
andmine end väljendada. Tundub et siin VI kl. on
halvem kui wõttal V kl. – Õp. on ju ilm ja kin-
gega oma töö kallal.

8. novembril.

Kevadel, 5. juunil, tundus saksakeel paremana,
matemaatika aga puudulikuna (I + II kl.). Ütsel.
Üldiselt: raevast rahuldav. Ok.

N:o 7. Paadla.

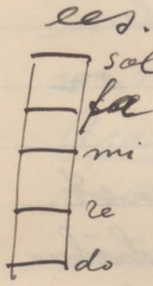
Raalis I–III kl. 1. komplt. Õp.-jõk. Marta Sepp.
Emaread I kl. Õpetamine ülduiselt õigel alusel. Korraldused aga väga tagasihoidlikud, mis tõttu väike elutu õpilaste klassis.

Matemaatika — eriti elutu, sest I kl. tegutseb raamatuliselt abstraktsete arvudega, mis midagi ei ütle. Lastele on tüütu hakata kätte konkreetseid asju — ja nendega tegutsedagi. Selgitamine „x – 1 = 5" kohta väga kahvatu. Laseb joonistada 6 ruudu ga akna, kus üks ruut katki, ütleb et „6-st ära võtta 1 jääb 5. Kuidas saab 6?" Lapsed: 1 ja 5 on 6; Edasi: 4 ja 2 on 6 jne. Märk x jääb aga nüüd täiesti kõrvale, kuna selle mõtte selgitamine ja tema lahendamine oleks pidanud peatumaks olema.

Saamatu ja abitu tundub õpetaja; vaatab ühte, vaatab teist – lapsed nagu ootaksid midagi ja tulemuseks – ei midagi.

Laulmine. Viisi õppimine salmiseerimisega. Ükska väike jäädi ja ülalpool klassis. Tõnetu on ka laul („Täna linnu laseme") — ei saa kuidagi hinge sisse. Võiks vist korratuseks minna käest, kui mind klassis ei oleks.

Lastel joonistused, igavust avaldavad näod ees. Viisi märkimine piltlikult, nii:

See ei ole halb võte.

Üldiselt raesed tahtlevad. JK.

12. novembril.

№ 8. Kõruse.

Koolis II–IV kl. 2 kompl. Juh. Johannes Laul.
Saksakeel IV kl. Õp. J. Laul. Kuna täiesti IV klassil juba kolmas saksakeele õppimise aasta, siis peaks juba keelt oskama, kuid seda ei ole. Ei ole ka häädamist. Loetakse Petzoldi I. „was tue ich? Ich sitze" jne. Äärmiselt vale võte keeleõpetuses sarnaseid kõnelusi raamatust peerides lugeda lasta. Üksikud häälikud täiesti väljatõõtamata, nagu kõlav s j. so j. jm. Õp. annab järgnevat lüki lugeda ja ütleb et. waadake ka, kuidas sõnad kirjutatud on, siis raske sõna „sitze" on raske! — Peab kindlasti ära näitama, milles see raskus nimelt seisab. Seda ei pea kodus otsima, vaid koolis waadeldatama ja kirjutama ja igapidi selle sõna omandama.
Prooniskamine IV kl. Õp. J. Laul. Läheb.
Emakeel II + III kl. Õp. Helmi Mälder. II klassil üldiselt täiesti korralik käekiri, vigu õrakirjutises palju pole. Tunnipidamine täiesti rahuldav. parajalt energiline, küllalt kuuldav ja parajad reageerimised. Õpilased laevad rahuldavalt, kõigile kuuldavalt ja kõik tõõst osavõtlikud.
Laulmine IV + V kl. Õp. J. Laul. Laulõpetamise viis on täiesti õige ja ka hea. Õpilaste osavõtt laulust ja laul ise ei ole rahuldavad. umbes 2/3 lastest laulavad juba ilusasti. Õpetaja on õige rahulik, kannatlik ja viisa tabli.
Laodusluga IV + V kl. Õp. J. Laul. IV klassil kapsast. Kapsapea on klassis ja õpetamine väga kena ja lõbus, humooriga segatud. V kl. – linnu lennuvõimest.
Tööõpetus III + IV + V kl. Juhatajate õp. H. Mälder. Pilutamine ja broderii. Kõigil on tööd. Läheb. —
Paistelo Õp. J. Laul. Wineeriist pildiraamide valmistamine. Lapsed ostnud pacst wineerkaste. Kellel neid pole, need teevad

koolimaja juure teed – väikestest kivikestest wesisest maast läbi; peale kruusa käsutavad. Kena ja tasvilik töö.
Matemaatika IV + V kl. Õp. H. Hölder. I kl. on kuik õpilasi, kes ei jaksa iseseisvalt töötada – ülesandeid lahendada, mis antud on /: on lihtsate ülesannete väsrand koostada, mis küll karates ei ole nõuetav :/
Üldiselt kool sazras ja õpetajal tahtlikud töötle.

13. novembril.

N° 9. Undva

Koolis I–II kl. 2 komplekti. Juh. Linda Krull.
Kuralase klass. Siin õpetab Ilmar Rand.
Klassi põrand on must, vee maha loksutamisega pühitud. Klass kütmata paar päeva.
Emakeel. III klassiga teeb õp. wigaste sõnade mustidikteerimist; kirjutatakse klassitahvlile. Avaldub kõige täielikum õigekirja tundmatus; kõigewõimatumad read esinevad kõigil ja on raskelt parandatavad. Sama võib ka IV klassist öelda. Karjutus, nus i–e-ks, u o-ks ja ü ö-ks muutub – palju wigu.
Ajalugu IV kl. Eestlaste etnograafilisest päritolust. Eesti-Soome lõu asukohad. Trummipidamine üsna mõnus, kuid kaart puudub täielikult, mistõttu lastel pole aimu, kus nad siis elasid, need Soome rahvad. Õpetaja jutustab väikese järgu, küsib seda siis lastelt, jutustab uue jne. See viis võiks hea olla, näib aga, et on kõrgemalt laste ~~teadmiste~~ arenemise tasapinnal. Lapsed on väga passiivsed.

Matemaatika. Tunnipidamisel ei ole viga, kuid klassi arenemine äärmiselt väike. Ülesanne: „Mai sain 35 s. tunnis, töötan 10 tundi päevas; töötan 20 päeva ja 8 pühapäeva, mil sama kaua töötasin, kuid dapelt tasu sain" — võtab terve tunni aega, kus iga niksik teha tuleb ette lõugitseda — ise ei tule lapsed millegi peale. — Ka muidu avaldab II klass äärmist arenematust. Nii saan vastusi, et: kilogramm on 10-margalise raha raskune, tindipoti raskune. Kümnendmurru kohad on täiesti segi; kes asub kümneline, kus üheline, kus kümnendik — kõik on terve inkognita. Ülesandest ei saada aru; ei suudeta loetust loogilist sidet leida ülesande tingimuste vahel. — Mõned noored, 11-ne aastased on tragidad.
Joonistamine — läheb üsna kaua. Kõigil on viiud, väänid ja pirnlid. On joonistatud lehti, puid, maja aiaga jne.
Laulmine. Õpilased võtavad kolmkõla do, mi, sol ja heliredeli kerge vaevaga. Õpetajal pole käelkaunda ega midagi taunis. Üks lastest ajab „otsa üles" ja teised tulevad takka järele.
Maateadus II kl. Õhu voolusest, temperatuurist. Äärmine loidus ~~õpetajalt~~ õpilastelt, ei vähemalki huvi, mingisugust tragidust. Üks tonksab ühe sõna, teine teise. Saab vastusid nagu: Õhu soojust mõõdame temperatuuriga; klassi õhus ei ole eeaeru jne.
Klass üldiselt äärmiselt nõrk.

14. novembril.

Undva klass. Siin I+II kl. Õpetab juh. Linda Krull.
Kodulugu. Tunnikellast. Tunnikella joonistamisel tehakse järgmised vead: 1) tõmmatakse kaarega nii kõvad, tugevad jooned ras või...! 2) kraabitakse see kunniga koledasti ära mitu korda; 3) pööratakse viisu ringi, et käel mõnusam oleks.

Emakeel. II kl. õpetab pikkade täishäälikute märkimist. Järgneb nende maatlemine, analüüs. Pikalt ja lühidalt kõlaldamine läheb. Aga õpetaja ilma ühegi eelseletuseta küsib: „Kuidas kirjutatakse pikk täishäälik, kuidas lühike?" Sellele ei vasta veel keegi. Lasen õpetajal lastele teatavaks teha, sidet luua välte ja tema kirjaviisi vahel — siis vastas varsti kõik klass eelmisele küsimusele. Käekiri vihkudes nii mõnelgi jätab palju soovida, samuti vihkude välimus — nukad ja tindi laigud. I kl. annab lootust parema kirja peale — on metoodiliselt järjekindlam. Nagu dinteedist näha, on II klass ka arusaamd pikkist ja lühidaist täishäälikuist. I kl. ütleb natuke oma laule, kuid nii tasa, et ma ei kuule. Õpetaja poolt antakse ülesse: „Korkus lugeda järgmine tükk!"

Matemaatika. Tunni alul üllatas järgmine valejuhtumine: Ühelgi lapsel pole ühtegi raamatut — kõik olla raamatud — punde kuuri viinud! Kelle käsul? „Nad räägisid, nad käskisid!" — Kes? — ei tea! — Nad! — võte kinni. — Peale raamatute toomist pundekuurist läheb töö jälle — ja üsna rahulolevalt. — Õpetaja jätab mitmodi kõrvale asjad tähele panemata, nagu: üks laps seisab tööta, seda õpetaja ei pane tähele. Tahvlile kirjutamisel ei pööra minagit tähelepanu töö korraldamise peale: üks number väikpem, teine suurem; jooned viltu, üks märgi osa pikem, teine lühem jne. — Peale minu nõudmist lastelt hakkab ka õpetaja nõudma. Töö eneseest on päris hoogne ja õigel viisil: tegelikult aserabadega ja ühtlasi ka tahvlile kirjutades.

„Mitu kodarat on rattal alguses?"
„Mitu on katki?"
„Mis peab nende katkiste kodaratega tegema?"
/: Mõtleb muidugi et „lahutada!" :/ Pean küsimust ebadidaktiliseks ja ütlen: „Peab uued tegema!"

Sõzast õpetajaga selle üle räägides avaldas mõnane, et ta tahtnud vastast, et need katkised kodarad tule-vad „ratta seest, rummust, ära võtta, ja sellega oleks ka selgitatud „lahutamine" küsimus. — Siis kahetsesin oma edevust et ei andnud aega õpetajal omal käest „selgitada". Moraal: ära sega end kunagi tunni käiguste!

Tööõpetus on halvasti korraldatud: II kl. on sihitumad nikerdused püütüki kallal, mis jäme, tasnungadega; nad teevat „kukepuud" s.o. puud, millest kukk välja lõigatakse. Mõni töö on enam valminud, mis milleqiga ei eralda karjapoisi ajaviite nikerdusest. Mõnedel on ka korvipunumine, kuid ilma iga suguse juhatu-seta; need on kõlbematumad alged, korvi moo-dustised, ei seisa püsti, küljed ebaühesuurused, tibi-tilkakesi, mis millekski kõlbulikud ei ole; ühel kaguni jätkuosa sangaks jäetud jne. Nii ru-malasti ei tee harilikud karjapoisid mitte korvi! Nii võidakse ainult „koobis" teha! Ühel on ka sõrmed seriseb. II kl. juurde ei puutu ililse õpetaja.

Kroonika raamatut ikkagi ei ole!

Laulmine. 1/3 klassi vabastab õpetaja — ei olla „laulahäält!".

Käike konkursitöös peab Ilmka kooli näitgaks tunnistama.

13. novembril.

№ 10. Raatsikülas.

Kaalis I–VI kl. 5 komplekti. Juh. Eduard Hõbenik.
Matemaatika III kl. Õp. Adolf Hint. Lahutamine tuhandatega ja üleminek kalendri tundmisele. Klass natuke saamatu. Nii ei taipa, näiteks, peast lahendada 6000–5500 ja teeb raskust selle väljaarvamine. „Peast" arvates räägib poiss tasakesi: „null nullist on null".... Kas see ongi „peast" lahendus? Kalendriga tutvustamisel peaks olema kalender tegelikult näha ja käes olema, muidu on too abstraktne. — Tund ei kaasanud väga klassi, tundus kajameelsust. — Väga viga seisu ei alund — noore õpetaja kohta. Korraldused antud kuuldavalt ja tavalise hoogsusega.
Looduslugu I+II kl. Õp. Maria Maripuu. Üsna tubli tund. Õpilased osavõtlikud ja asjast teadlikud.
Ajalugu III kl. Õp. Adolf Hint. Laheb korda. Klass tavalisest arenend.
Saksakeel I+II kl. Õp. Marta Hõbenik, Õp. pr. Tõõri asetäitja. Läheb korda.
Emakeel I kl. Õp. Maria Maripuu. Hea.

Üldiselt kool täieste rahuldav.

16. novembril.

№ 11. Windri.

Kaotis I–III kl. 1 kompl. Juh.-õp. Margareta Salong.
Kord tundus hea. Töökorraldus jätab hea mulje. Lapsed on kaunis elavad, arvaldavad end rõõmsalt ja vabalt. Õp. on täpselt kell 9 algand. Kaotusihud on viimase tööni täiesti parandatud. Käekirjad lähevad korda. Õpetaja teeb lastele häid märkusi lugemise tehnika kohta. Samuti taskuraati täpsuse kohta. Lugemisel ei jälgi ise kunagi õigest sõnakuju, vaid kuulab õieti ära vaatamata nükaua, kuni õpilane õieti ütleb.
Seinal ilusad värvilisest paberist lõiked.
Laulmise korraldus hea, kuid laul ise ole eriti ilus; kuid iseagi 2 häälega.
Üldiselt: kool rahuldav.

25. novembril.

№ 12. Lõapõllu.

Koolis I–II kl. 3 komplt. Juh. Johannes Nääb.
Saksakeel II kl. Õp. Salme Konnist. Töö kirjalik. Kirjatööd on mitmesuguse väärtusega. Mõnel õige palju vigu, teistel ka väike.
Kodulugu III kl. Õp. S. Konnist. Kuu laasidest. Läheb korda.
Matemaatika III + VI Õp. J. Nääb. Vihud korralikud, töö rahuldav.
Väinlemine I + II kl. Õp. S. Konnist. Koridoris, pl. Raudkatsi meetadil. Täiesti rahuldav tund.
Looduslugu IV + VI kl. Õp. Jüri Matt. IV kl. Reaumuri ja Celsiuse kraadide vahe. Klass on keskmiselt aru saanud.
Üldiselt kool täiesti rahuldav.

25. novembril.

№ 13. Torgu.

Koolis I–V kl. 2 komplekti. Juhataja Wassili Russ.
Ide-klassis algab töö täpselt kell pool 10. Õpetaja Raun, Salme. „Korrapidaja" loeb „Issameie" — see on kõik kommunikupalve. Tund lõppeb kell 10 10, seega tunni kestvus 40 minutit, s.o. 10 min. vähem kui õigus. Selles komplektis õpib I, II ja V kl.
Emakeel I + II kl. Kirjutamine. Kiri täiesti rahuldav. Lugemine samuti rahuldav.

V Klass loeb ja jutustab Kalevipoja ainel. Jutustamine hästi ja asjalik. Üldse tundub V kl. õige töökas ja asjalik.

Matemaatika. I kl. lahendab tahvlil ülesande täiesti rahuldavalt. Kõik õpilased võtavad tööst osa. II klass lahendab ka tahvlil, kirjutades käik ülesanded täielikult. Asjata ajaviide, võiks piirduda ainult suulise küsimuste väljaselgitamisega — vanemad klassid praktiseerivad ka üleskirjutamist. — Lapsed kirjutavad järjekindlalt „kattis", ilma et õpetaja selle kohta märkust teeks. — Teine tund lõppeb kell 10^{58}. Seega kestis tund 38 min., s. o. 12 min. vähem kui õigus

Matemaatika III kl. Õp. W Russ. Paiss kirjutand.: $18 : \frac{5}{8} = 18 \cdot \frac{8}{5} = 90$ (A. Rand). Üks leht on arvamisi, siis 3 lehte järjekordseid arvude kirjutamist, algades 1000-st kuni 175-0-ni, millega kirjutus praegu lõppeb, nii et see võib veel järgneda. Siis ka: $2\frac{1}{2} - \frac{3}{4} = 1\frac{3}{4}$; õigem. oleks: $2\frac{1}{2} - \frac{3}{4} = 2\frac{2}{4} - \frac{3}{4} = 1\frac{6}{4} - \frac{3}{4} = 1\frac{3}{4}$; Vihud on väpaka kirjaga; õpetaja märkused läbikirjutatud. —

Kodulugu ja kõblus-õpetus III, IV ja V kl. Õp. V. Russ. Tulen kesk tundi. III kl. täiesti ilma tegemiseta. IV ja V kl. teemiks on, et „naised võivad ka suuri tegusid korda saata". Ainens: Johanna d'Arc, kusjuures see lugu mitu korda läbi räägitakse. — Tunni lõpul: „Teie, nõrgemad, räägite tulevat korda seda sama, mis teised täna rääkisid!" Aga mis siis teised tuleraks korraks (või tulevat korral) peavad tegema (või teevad), pole kuulda. — Loen seda tundi nii varmilt kui siiralt ekönnestunnuks. Vähemalt ei tõusnud selle teemi kõblline külg kuidagi esile. Ja kõbblist efekti teatud loost ei saa ometi mitte kuna selle loo mitmekordse läbijutustamisega — see võib loo niitet ainult lahastada. Ei ole ju kuidagi täitsis see lugu kõigil pees olnus. Ja lõppkokkuvõtes on täitsa mõtteta.

Saksakeel V kl. Õp. S. Rumm. Esiti lugemine

tõlkega mitu korda, süs jutustamine. Jutustamisel parandab õpetaja koke ise, ilma et last kutsuks selle vormi üle järele mõtlemisele, ääkimata klassi kutsumisest. – Sellest olenebki, et klass on passiivne ja et häälduse vead igaühe juures igavesti kordavad. Lugemisel häälduse lubane ja õpetaja jätab vead heameelega märkimata. Samuti tavitab õpetaja nigast keelt: Lese die Stück... pro lies das Stück... Ärge tavitatage miski hinna eest last oma mõtet lausena väljaütelda, algugi nigasena. Pärast tuleb nigade ühine parandamine klassiga. Õelgugi näiteks laps: „Er stecke der Vogel in den Tasche“... Kõige peale: lause vaikel last mitte peetada! Peale lause lõppu parandusele asuda, klassi taasabi poole pöörates. Nüüd analüüserida, kuidas ja miks, – meelde tuletades õpitud vorme jne.

Wihkudes on sagedased märkused: „Koolelutöö“, „Uuesti ümberkirjutada“! jne. Tähtede täpid kaldkirjul puuduvad; mõned on õpetaja ise pannud, mõned mitte. Ilegi nimesildil seisab: „Lonni Poder (pro Põder).

Üldine otsus: kool vahuldab.

Õp. Raunaga räägitides hilise alguse üle, arvab ta kõige enne, et: ta algand ikka õigel ajal! Pärast: olnud vahe juhtumine; õpilane löönud kogemata naabri akna katki – ja sellele tõttu vaibinud tunni algus. – Et selgusele jõuda algust kontrollida ühel järgmisest hommikust. Kolmandama päeva hommikul sõitsin ~~siitsin~~ samast koolimajast mööda. Satutasin nii, et täpselt veerand 10 koodi ukse ette jõudsin. Nagu ootatud, oligi koolitöö alles algamata ja kestis veel kaks veerand tundi, enne kui ilmus õpetaja Raun. Asjast teatasin Maavalitsuse Haridusosak. juhatajale.

26. novembril.

№ 14. Mänty.

Kuulis I – VI kl. H kompl. Juh. Eduard Orn. Emakeel I+II kl. Õp. Leida Kodanikburg. VI klassile loeb õpetaja ühe loo: „Hell sisetunne" ette. Klass peab sellest ümberjutustuse tegema. I klass: Vormid „tõelikus" ja „tõeliksus" (k ja kk). Klass on üsna saamata sün. Öeldakse: tõeliksus olla omadussõna ja kirjutab ka tõelikk" inimene. — Seletus ei koori põhilt olulist välja. Liiga palju sõnu ja väike olulise rõhutamist. Õpetajal saab isegi töö otsa, peale harjutuste tahvlile kirjutamist. — Pärast vihiku vaatamist selgus, et tõesti suurem osa õpilasi valesti oli kirjutand, vaatamata et see harjutus juba ennemgi on olnud ja ka parandatud. — Et nii tähtsat asja I kl. paarikümnilise seletuse järele aru ei saa, peab seletamises veiga olema. - Ka on õpetaja vigu parandades sisse jätnud, nii mõnel õpilasel: „Ta on rohkem kiiglikus vales kui lojues tões."
Matemaatika II+III kl. Õp. Lüdia Käng. I klassil harilikud murrud - klass saab aru ja teeb õieti. II klassil protsentarvu leidmine - läheb ladusalt.
Emakeel IV kl. Õp. Leida Kodanikburg. Tahvlile kirjutas õpetaja rea lauseid, kus õpilastel vaja juttumärgid asetada. Esimese lause on õpetaja kirjutand: „Wija ... (pro wija!). Sellega järele ka kõik õpilased. Ja nii jääbki, olgugi et oma kirjutist iseseisvalt pärast kontrollitakse harilikult. Veel on õieti tund emakeelt. Klass määrab lugemisetükist kõnejagusid. — Läheb mõistatamise, mitte teadlikult. Järg nel lugemine. Loetakse ilma erilise mõnuta: eksides, takistudes; puudub kõlavus, ilmekus.
Usuõpetus IV kl. Õp. L. Käng. Paar vaimulikku laulu - üks mulle tundmatu. Piiblilood. Kapernaumma päälik; Jeesuse lunastamisest, Naini noormees; Peetse tutvustus. Iga tahes materjali kuhjamine õhes tennis.
Üldotsus: vool rahuldav.

27. novembril.

№ 13. Türju.

Kool on I–V kl. ½ kompl. Juh. Eduard Punab.
Emakeel I+II+III kl. Õp. Helmi Hündma. Tunnipidamine läheb täiesti korda. Õpilased õhinal töös. Vihud ja käekirjad eeskujulikult vahuldavad.
Matemaatika IV+V kl. Õp. Ed. Punab. Tunnipidamise viis on vahuldav. Õpilased nagu veel nõrgapoolsed, kuid siiski on nad tööga kursis.
Emakeel IV+V kl. Õp. H. Hündma. Tund korralik. Õpilased kõik asjajuures. V kl. käekirjad, eriti tütarlastel, eeskujulikult korralikud. Õpetaja korralikult läbivaadand ja õpilased korralikult vead parandand. Tundub küll palju nõgu, mis V kl. kohased ei ole, kuid arvestades selle kooli õpilaste endiste teadmistega, on klassi üldmulje täiesti rahuldav.
Matemaatika I+II+III kl. Õp. Ed. Punab. Klasside teadmised täiesti rahuldavas seisukorras. Vihud I kui ka II klassis täiesti rahuldavad, numbrid ilusad, suured ja korralikult paigutatud.
Looduslugu IV+V kl. Õp. Ed. Punab. Seentest. Tund läheb korda.
Võimlemine I+II+III kl. Õp. H. Hündma. Mängud vabas õhus. Läheb.
Saksakeel V kl. Õp. H. Hündma. Lugemine, häälduse, keeleoskus, tunnipidamine — kõik läheb korda.
Laulmine IV+V kl. Õp. Ed. Punab. Väga ilus laul, 2 häälega; kõlav, puhas hääl.
Üldiselt: kooliruum täiesti vastuvõetav ja korralik. Kool üldiselt täiesti rahuldav.

P. S. Kool on ka rahuliselt kasvand ja korralikumaks muutunud – mitte ainult väimliselt. On tehtud õpetajate ruum, küll väike, kuid hea seegi. Klassides tarvilikud valgusti.

28. novembril.

№ 16. Kaunte.

Kaalis I–III kl. 1. kompl. juh. õp. Albert Lõuk.
Algus täpselt kell 9.
Korduseks. Kommunistest talitustest-toimetustest, käte- ja hammaste puhastamisest. Lapsed nagu teaksid seda kõik juba, et tarvis käsi puhastada, hambaid puhastada. Õks arutlesin ka, et „käed tulevad kokku panna ja „Jüsameie" öeldagu ehk üks „laulusalmi laulma"; peame vagusi istuma. — Lapsed jälgisid ja arutlesid ennast heameelega.
Emakeel. I klassil lugemine ladus tütarlastel; poistel kestel paiguti üsna puudulik. Sellele järgneb sõnade otsimine ja k peale, mis on vasulik töiming. Väsitav on laste alalised kuuldavad arutlused, nagu: „ma tee, ma tee" (pro tean). Neid võiks tagasi surudа.
Matemaatika. Õpetaja rapeldab. Ei ole väikematki pausest, et õpilased võiksid oma mõtteid õeldule koondada. Vihkudes tuleb kõige pealt nõuda korralikumat kirjutamist, alles siis võib jutta olla tehtud rigadest. Ei ole mõtet väljaarvamata kirjutusi õpetajal väljaarvata ja taha kirjutada! Kõikide klasside vihkudes vaja kõdasti parandada kirje: on räpased ja kõverad read.
Üldiset: kool ei rahulda.

29. novembril.

№ 17. Vaivere.

Koolis I–V kl. 3 kompl. Juh. Aleksander Punab. Jõuan kooli mõni minut üle 9. Klassid on parajasti tööle hakkamas.

Emakeel IV+V kl. Õp. Lidia Tamm. IV kl. kirjutab. Käekirjad, eriti poistel, on viletsa-võitu ja oigu mekemoodi V kl. sõnade silbiviidetest – läheb korda; klass taipab ka.

Matemaatika IV+V kl. Õp. A Punab. V klass kirjalikult. Vihud ja tööd neis kõlbmatumad; enamasti mustad; ebaloomulikult väike ja tihe, sagedasti ka segane kiri, pildimoistetuse taoline. Ühtegi ülesannet märki vihkudes ei ole. — Murdude lahutamist ei kirjutata ju harilikult mitte nii:

$$\frac{2}{3} = \frac{10}{15}$$
$$-\frac{2}{5} = \frac{6}{15}$$
$$\frac{4}{15}$$

Saksakeel V kl. Õp. A Punab. Klassiteadmised on oigavat vahuldavad. Tuleb nõuda terve lausega vastamist, mitte ainult ühe sõnaga, nagu küsimusele: „Wer ist vor dem Hause?" — „Vater!" Peab katsuma, et lapsed väiksegi mõtte iseseisvalt välja ütlevad.

Emakeel I+II kl. Õp. L. Tamm. Vihud ja käekiri rahuldav. Tunnipidamine rahuldav.

Laulmine I+II kl. Õp. A Punab. Läheb korda. Vabastama laulmisest ei pea ühtegi. Õp. keelas: „Ärge laulge te praegu!" — Miks mitte? Ega ei olnud ju mingisugune proov või ettekanne, vaid oli harilik kooli laulatund – selle vaheaja et keegi veel pealt kuulis.

Üldiselt: kool oigavalt rahuldav.

2. detsembril.

Nº 18. Kiina algkool.

Koolis I–II kl. 7 komplekti: Juh. Gottlieb Kuusk.
Emakeel III kl. Õp. Luisu asetäitja tagavara õp. Lemet. Üks laul alnud päke õppida. Suur hulk pole seda laulu mitte õppinud; kes ära unustanud, kellel üks ja teine pökjas. Laulu käsimine kestab kaua, üks lõpetab teine alg.ab. Puudub ilusa, ilmekuse laad. Võiks vähema hulga käest küsida, aga nende juures väljatöötada ilmekus. Klassil puudub korralikkuse ja töö vaim, ja korralikkusele kutsuv vaim. On küll seelud ja nõudmised – välised, aga mitte psühholoogilised. Juba laste seis ütlemise või vastamise ajal on nüüsgune, et „saaks aga selle kaelast ära."
Emakeel I kl. Õp. V. Jõgi. Läheb ju korda, kuid nagu natuke ebaprantiline on, et igalaps oma ees seab lüxuraist tähtsist sõna kokku, sest ei ole ju absolutsest võimalik laudadel üle 40 sõna kontrollida. Võiks ju klassi est suurte lüxuvate tähtedega sõnu seada lasta, sest üks töö jälgivad kõik teised ja nii saab kaa terve klass, kuna pandad sõna ühiselt tähele panu alla võtavse. Ellis kasu on aga sest lapsel, kui ta ise paneb, aga valesti paneb, kuna võimalus puudub tema töö analüüsida, parandada! Nägselt oli aga palju puudusi.
Saksakeel II kl. Õp. Rebulla. Soovitan saksakeeles küsimusi ja käsimisi saksakeeles, muidugi analüüsides, kas sellest aru saadaxe.
Emakeel II kl. Õp. V. Jõgi. Tuleb kindlasti lastelt korralikkust nõuda: istumises, wastamises ja igas asjas. Istutakse lokkis, isegi küliti laud; enamesti sõrmed suus, näritakse püksit, muristatakse ninas, käsipõsakil jne. – Siin idanevad karrakuse alged. – Lisaklass – Õp. Zitikov. Palju hea. Üldiselt: kool rahuldab.

5. detsembril.
II kord. 21. veebruaril.

№ 19. Kaarma-Sauvevalla.

Koolis I–VI kl. 4 kompl. Õp.jõk. Alexander Jakson. Jõuan kooli kell 5 min. üle 9. Teised klassid on tööd, peale ühe – kooli juhataja klassi, keda pole veel tulnud. Kooli kell on minu kellast 10 minutit ees, seega juhataja hilinemine veerand tund. Ta tuleb varsi minu järel. Tund lõpeb kooli kella järele kell 9.50.

Saksakeel VI kl. Õp. Mary Jakson. Õp. diktteerib, üks kirjutab tahvlile, kus teenimud read õpetaja kõrvaldab laste abiga. Peaks küll olema ümberpöördnud! Teised kirjutavad seal vihku. – Sellep ka viipkudes vähe vigu! Kirjale järgneb küsimine, millele klass häälestab. Küsimine täiesti rahuldav. – Õnne kirjutamist on tüsk ette loetud ja tõlgitud.

Õ.ma keel I + II kl. Õp. Glafüra Aleksandroff. I kl. kirjutab. Kiri üldiselt rahuldaldav. Mitmel lapsel puuduvad vihud.

6. detsembril.

N:o 20. Kandla.

Koolis I–V kl. 2 komplekti. Juh. Kiriel Unal.
Matemaatika III+V kl. Õp. K. Unal. V klass tuleb
kõik ½ II last/. tahvli juure seisma, kus süs õpetaja
tasa-tasa hakkab seletama terve arvu jagamist
murruga. Pärast „seletamist" oskab juba õpilane
tahvlile kirjutada: $1 : \frac{1}{2} = \frac{1 \cdot 1}{2} = \frac{1}{2}$. Õpetaja kaa-
talitlikult muigavalt: „kas nüüd juba õiza?" —
See seletus pole mitte õigel alusel, mis „meeles-
pidamisel" põhjeneb; seletus peab põhjenema
„arusaamisel". Hüvast ei ole seal mitte, kus peale
„seletust" asi „selge" ei ole!
Matemaatika I+II kl. Õp. K. Unal. II kl. on vihikudesse
kirjutamud ülesannete numbrid ja küsimused. Väga nõrgal
alusel on laste teadmised. Nii ei ole lastel sugugi ülewa-
det omast ülesandest; kui rehkenduse käiku ükiga on
juttunud, süs ei saa ~~sõda~~ kuidagi enam õigele jär-
jele. Lapsed nagu upuvad raamatutesse ja lehekülge-
desse, ja väljaspool raamatuid ja lehekülgi nagu ei
oleksi arutamist. Sama nähtus ka I klassis.
Näiteks: Ühel poisil on 7 senti, teisel 5 senti; palju kok-
ku? Olla küll 12, aga missugust tehet lapsed tarvita-
sid, laku tamist või liitmist – seda ei üttelnüüd laps.
II kl. on saamata- ja õigusega, sest teadlikult arva-
tada võib ainult süs, kui lapsel on ülesandest
ülewaade; ülewaadet aga ei suuda laps saada, kui te
seda raamatust lugema peab, ja seda veel süs, kui
lugemine ise veel higistama ajab. — Lasen õpetajal
istuda ja annan ise näitleja tunni. Esite loen ülesande
ette. Süs küsitlen seda nagu lugemistüüri: kellest- millest oli
jutt; mis sellest öeldi, kui palju, kust poolt, mismoodi jne.
Selle järele üks ehk teine jutustab selle omil sõnul ette; arvud,
kuidaja, kirjutan tahvlile, et mitte mõnetega mälu koor-
mata. Nii saab ülesanne tuttavam ja temast on ülewaade.
Süs küsin, mis nad siin väljakaevata võivad; kuidas

P.S. II klassis 13-ne aastaseid lapsi 4-t talvet koolis.

nad seda teevad ja palju saavad. Väljaarvamised kirjutame kohe tahvlile üles. Pärast veel ülesanne kordamine: 1) mitu küsimust, 2) millised nimelt-järjekorras ja 3) nende arvutamine. — On näha, et sellane tööjaotamisviis on tõhus. Lapsed ei oska kuidagi vastata küsimusi: mis arvasime esiti välja. Sellele saan vastuseks tehte: „100-st arvolle 45“, aga mitte et: „mis maksis esimese poisi raamat“. — Ülesanne ise on: Ühel poisil oli 1 kroon raha, teisel 50 senti: ~~Essa~~ Nad mõlemad ostsid ühe raamatu. Esimene sai kaupmehelt 45 senti tagasi, teine 15 senti; mis maksid raamatud jätkekorraga.

Eesti keel I+II kl. Õp. Nelly Jugalt. Lapsed ei oska kuidagi veel lugeda; on muidu narutamine, raamatut silme ees hoides, ja sonkimine. Peaks veel täielikult liikuva aabitsa järjekorras olema. Ruid seda pole koolil olemas. II kl. kirjutab õpetajast ära; käekiri on hoolikas, kuid pedantne, mis omakorda takistab hoogsamat edasijõudmist kirjatöödes.

Laulmine III+IV kl. Õp. K. Ilmet. Beethoveni „Waikne öö“ — pähe tumpimine. Samuti ka uue laulu juures kohe viisi võtmine. Lastel Tammi noodiraamatud käes. Pole näha oma noote; pole ka salmiseerimist. Muidu on laulud ilusasti välja võetud. Harmoonium on klassis, mida aga ei käsutata; Hüül on õpetajale abiks.

Saksakeel IV kl. Õp. N. Jugalt. Tunni käik: lugemine-lugemine; tõlkimine-tõlkimine. See-juures tõlkimine n. ö. tükikaupa, mitte üksikute lausete kaupa. Üksikud sõnad ja muud saksakeele erinevused eestikeelest jäävad puudutamata. Elavat kõnelust, küsimist-vastamist on väga vähe. Häälduse halb. Loetakse valesti; üksikuid tähti ja silpe häälduatakse valesti. Good kirjatähed.

Joonistamine I+II kl. Õp. N. Jugalt. Läheb korda. Üldiselt: kool vaevalt rahuldav.

P.S. Õp. N. Jugalt tuli koolis poolteist tundi hiljem. ~~Tuli~~. Õhtul lähedusest palutas olmud.

9. detsembril.

№ 21. Wanakubja.

Koolis I–III kl. 1. komplekt. juh. õp. Jüda Joldane.
Emakeele tund. Tundub täiesti ilma plaanita tund. Tuleb meelde laulukese: „Ja nipsti, nopsti siit ja sealt" — millised sõnad iseloomustavad selle tunni. I klassi vihikud rahuldavad. II klassi vihikutes ei ole arendatud rähemata õigekirja külge. Mõnel väga halb käekiri. Ka III kl. käekirja tuleb parandada.
Matemaatika. Ma ei näe üldse mitte midagi, mida siin „õpetatakse". Õpetaja ainult küsib ja küsib, ja küsib sarnaseid küsimusi, millele lapsed vastata ei tea; ja küsimine kestab. „Õpetamist" ootan asjata. Õpetaja tahaks nuu seas, et õpilane kirjutaks „kuus korda kolm". Ei kirjuta siin laps midagi; ei saa ka õpetaja selgeks teha, kuidas ta tahab /. tahab nimelt: 3+3+3+3+3+3 /. Nii palju on igal lapsel küsida; nii palju on õpetajal igale lapsele rääkida — sõnaga; klassi töötamist kui niisugust ei ole. II klassile käsitatse 1×1. — III klassi juurde minnes jääb II kl. ilma ühegi korralduseta vahtima, kes siis näiteks pöidlaid, kes noolitsad raamatu nurke. Pole näha üldse vahet II ja III kl. töödel. III kl. laps korrutab 706×8 /. mis kaunis räbalesti läheb /, sealsamas jälle II kl. poiss korrutab 209×3; tõstatagi käsi II kui ka III kl. õpilasi — nimelaku vastuseks midagi. Õpetaja annab ka mingi päevast 84 äravõtta 176. Sarnane on ju iseenesest lõga lõte, kuid siin ei osa õpetaja sellega midagi peale hakata. Läheb hulk aega, enne kui selle võimatus selgub. Mingi sugust elustust see ei avaldanud. Lõpuks — võimalik ei olevat see sellepärast mitte, et „alumine arv on suurem kui ülemine"! — Mis teeks aga õpetaja ja õpilased sel puhul, kui arvud on paigutatud ringi ühe ümber, kus siis keskmine teistest, ehk ümberpöördud — lahutada tuleb? — Mikrelsaare

raamatutes on samane paigutus sagedane käh-
tus.
Laulmist palun. Õp. harjutab lastega rõnpida-
mal, nagu käiletama, et „mis laulu me laula-
me?“ Üks paneb ühe laulu ette; teine eitab seda ja
paneb omalt poolt teise laulu ette; teised eitavad jälle
seda jne. — Häälel karedad; tant raskelt-tuges
ja võimata pikaldane
Üldiselt: kool nõrk.

P. S. Paljud mured linkideta. Pärand muut; üks
kord nuus pestavat; õlitamata. Joogi rõnnu
on lahtine ämber. Taburid värvitud. Pühkme
kast on õige tehtud, kaanega. Välja käigu kahad
alt kinni tegemata. Asjaolud on-ilma kapita ja tär-
vitamise õpetuseta. 10. detsembril.

№ 22. Kugalepa.

Koolis I–III kl. / komplekt. Juh.-õp. Peeter Laul.
Matemaatika III kl. korrutamine. Üsna kena.
II kl. vihkudes korralik töö; küsimused ja nende
väljaarvamised kirjutatud ritta. I kl. plüaatsja
kirjutatud – kaunis punduline.
Emakeel. III kl. loeb rahuldavalt. Sellele järgneb
diktaat, mis palju viigu ei ole. II klass kirjutab, loeb
oma kirja ja seletab õigekirjalisi nähtusi.
Laulmine. Kahe häälega, peaaegu ilus. Noote
tähtsust veel ei tunne.
Üldiselt: kool rahuldav.
P. S. Põrandaid pestakse kord nuus; õlitamata. Taburid korras.
Pühkme kastina tarvitatakse kanta (väike tühi ütt).

10. detsembril.

№ 23. Mustjala.

Koolis IV–VI kl. 2 komplekti. Juh. Ed. Lember.
Matemaatika IV. kl. Õp. M. Wapper. Lõikmine meetermõõdustiku piirkusmõõtudega. Õpilased võiksid palju hoogsamalt asja küljes olla. Wähe ja pikkemisi jõuab edasi. Täna juba neljas tund ülendamise harjutuste kallal olla – päevaraamatu järele. Laiselt päevaraamatusse kirjutatud. Nii 29. nov.: „Harjutused kümn. murdude jagamise – mõlemad tegurid kümnendmurrud". Millised on jagamise juures „tegurid." Millegi pärast on mat. vihkude leheküljed pooleks jagatud, joonega ülevalt alla. Wihud absoluutseet läbivaatamata. Selletõttu ka sodi vihkudes, nagu /S. Hindi vihk/:

„I Kui palju läheb ühe kortse ärasraadi?

1 km 7 dkm 5 m = 175 m
0,35 km = 3500 „
= 3675 m.

II Kui palju kraati läheb ühte vankru

3675 × 2 = 7350
7950 × 3 = 23950

Wastus: 23950 =
= 23 km 9 hm 5 dkm."

Mis sellest õpilane aru saanud, või mis siin üldse aru saada – seda ei tea. Punduvad ülesanded vihkudes – on ainult numbrid – On mustandid puhaskirjakudena.

Emakeel. III kl. Jugemine: „Aega küll". Loetakse, jutustatakse, waadeldakse ka Reinu iseloomu, – ilma efektita. Üksi laps ei mõtle Reinu seisundite peale. 17 ~~[illegible]~~ vihku rahuldavad, 8 on puudulikud.

Saksakeel V + VI kl. Õp. Ed. Lember. Õpetaja kirjutab õpitava tüki tahvlile. Kust VI kl. selle ära kirjutab. Sellens jätkub siis õpetajal kallist aega raisata, et tükki tahvlile kirjutada. Selle aja võiks ju

rajaliste selgituste, juhatajamiste jne. peale kulutada. Küsimine ei ole hea; artikleid ei tea; konjugeerimist ei oska. Õpetaja räkutab valesti varwärts.

Käsitöö — kooride punumine. Harilikult oskavad lapsed paremaid korve teha. Pea kõik käsitöö tunnid on joonistamiseks tarvitatud. Tütarlaste käsitöö kohta pole mingisugu seid märkmeid, ei ole ka töid näha. Tütarlastele õpetab Wanakuhja õpetaja Edlane.

Päevaraamatud korratumalt peetud IV kl. Õpilased sissekirjutatud ilma järjekorra numbrita, mitmest lahtrist läbi, kus seega vastavad andmed puuduwad.

Üldiselt. Kool <u>waesalt</u> varustatud.

11. detsembril.

№ 24 Wõhma.

Koolis I–II kl. 4 kompl. Juh. Aleksander Penu. <u>Kodulugu</u> I+II kl. Õp. Nadežda Wapper. Foretund. Jõulucelsetest tegevustest kodus: saia sõtkumine, maki tegemine jne. vastavate lõigutustega, mis klassi ja tundi elustavad. Õpetaja valitseb rõõga hästi klassi; loomulikult ja mõjuwalt antud korraldused. Sellele jutule ja tegevusele järgneb vastav laul – tubli ja energiline. Järgneb jõulumehe wõolimine plasteliinist. Materjaali kättejaotamine on hästi korraldatud – sunnib poole minuti jooksul kogu klassile, umbes 50 lapsele, ilma kära ja mürata. Meisterlikult lisarideeris õpetaja tekkida tahtwa segaduse plastelliini kättejaotamisel. Õpe-

laja klassijuhatamise põhimest jääb nii kõige parem mulje. Sanuti tunnipidamisest, mis on paajalt energiline, huvitav, elav ja mitmekesine.
Matemaatika III+IV kl. Õp. Aleks. Penn. Täiesti rahuldav tund. Tundub aga, et kahekohalise arvuga korrutamine veel täitsa kindel ei ole.
Emakeel I+II kl. Õp. Augustin Saabas. Täiesti kordamine tund. korraldused paajalt energilised.
Kodanikuõpetus III+IV kl. Õp. Aleks. Penn. Tund täiesti rahuldav ja IV kl. on ülevaade läbivõetud kodanikuloost. — III kl. kõlblusopetus jääb varju.
Ajalugu V kl. Õp. N. Wapper. korralik tund. Õpilased läbivõetust täielikult teadlikud.
Laulmine IV kl. Õp. Juuli Penn. 3 häälega kena koor. Õige ja kea õpetamine.
Emakeel I+II kl. teine tund. Õp. A Saabas. Väga kena tund. Lugemise tüki dramatiseerimine. Vihud I kl. korralikud. Võiks aga rohkem konkureerijatest karjutada: on mitmed tähed kirjutatud ilma kokkukirjutamata. Alles teist sõna kirjutatakse kokku.
Saksakeel VI kl. Õp. Juuli Penn. Kea saavutus: häälduamine väga kena; hoolas väljatöötamine. keelemüistmine ladus. Õigekiri kahuldaselt viga-deta. Ka diktaadis 1–2 viga. käekiri hoolikas.
Laulmine V kl. Õp. N. Wapper. kena, mõjukas tund. Laulmine ilus; koor häälega.
Laulmine III+VI kl. Õp. A Saabas. Meisterlik, ilus! Ka teoreetiline osa. Lapsed on õige osavõtlikud ja teadlikud teoreetilisest osast. Väga hää, mõjukas õpetamine ja juhatamine koorias.
Matemaatika vihud I kl. Õp. A Saabas. Lõpmata palju vigu, kuid õpetaja poolt hoolsasti parandatud. käekirjad aga halvad. Tuleb nõuda ausaklikumat kirja.
Käsitöö III+IV+V+VI kl. poisid. Õp. Saabes. Käsitöö on halvasti korraldatud. Hooletatakse pumpussidega suuri puutompe.

Kuuli koolekogu protokolle vaadates tuli ilmsiks, et koolekogu oma koosolekul 21. aug. 1929 a. p. 3. all Järise ja Paatsa Buletud koolide inventaari raamatuid ei ole saanud. 23. aug 1929 a. kirjaga N:r 163 on nõutud Vallavalitsuselt teateid mainitud inv. raamatute kohta ja veel mõnda asja, mis vallavalitsuse poolt suletud koolidest ära võetud. Selle kirja peale ei ole vastatud. 21. oktoobril samal aastal on samas asjas kiri saadetud N:r 176 all – ka selle peale pole vastatud.

Üldiselt: kool käe. Nähtavasti on noored õpetajad kõige oma noorusliku hoimustusega, tõsise tahte ja õrnastusega koolitööst kinni-haaranud, millele seltsib veel andepärane oskus.

12. detsembril 1929 a.

P. S. Ruumid näiv on väga puhtad. Lastel koolis eripäbid.

N:r 25. Küdema.

Kuulis I–III kl. 1 kompl. Juh. õp. Jaak Õunpuu. Emakeel III kl. p, t, k täke s ees. Seletus läheb kaua. Klass saab aru. Vihud korralikud. Küll alles põikjoontega vihud III kl. tavitusel; käekirjad korralikud. II kl. samasuguse vihus; kiri õige korralik. Sama ka I klassis. Lugemine läheb kaua.

Matemaatika. Õpetaja segab oma alaliste küsimistega lapsi oma mõtteid antud tööle koondamast. III klassil keskmine arenemine matemaatikas. Õpetaja rapeldab natuke. Küsib koha klassilt mu küsitu pangu pealt ei

rasta. Teeset klassist ja inna üks ehk teine aimab ja see ka vestab. See ei arenda aga üksikuid palju III kl. meetermõõdud põhimõtetest tuua ainsdus, kuid õp. nõuab näiteks: mitu korda on kilogramm suurem milligrammist!

Kodukoos oskab õpetaja nii küsida, et I klassi maalapsed, kes iga päev tulelevesti näevad ja mis neil üks tuttavamaist võiks olla, ei tea, milleks on tarvilik tuulevesti; isegi näinud ei olla nad sarnast asja. Küsisin kas keegi tuulikut või tuulingut on näinud — kõik olla näinud!

Laul. 2 häälega. Aitab. Võiks poiste ja tüdrukuid mõlema häält päälepanna.

Muud. Prooviõu on. Pühkmetest on. Aptieegi rohud olla toodud - ilma kapita, ilma tarvitamise juhatuseta. Kätepesu nõu pole. Päranda pestakse üks kord kuus. Õlitsled pole.

Üldiselt: kool napilt rahuldab.

13. detsemberil.

№ 26. Saurere.

Koolis I–IV kl. 2 kompl. Juh. Nikolai Smit.
Emakeel I+II kl. Õp. N. Smit. I kl. loeb rahuldavalt; vihud, kiri rahuldav. II kl. kiri täiesti rahuldav. Õp. läbi raadavad, aga read märkimata jäänud (Asta Laes II kl.).
Matemaatika III + IV kl. Õp. Juuli Läätsa. Silindri pindalast. Muidu üsna hea tund, aga parem oleks olnud, kui selle arvutamine oleks sündinud tahvli juures, mitte peast. „Siin pindalast" räägib õpetaja kogu aeg. On mulle võõras oskussõna. Vähemalt ei ole üheski õpperaamatus seda leidnud. Tund kujunes täiesti teoreetiliseks; puudub igasugune näiteliikus, näiteks: pinnalaotusest.
Emakeel III+IV kl. Õp. N. Smit. Parandusel on on read sees. Otto Raet'il on terve täisperjuhid vihu ulatusel komad viidud uue rea alule, kui nad rea viimase sõna järele olemi pidanud olema. Õpetaja ei ole seda kõrvaldava ketsmud. Paistel käekiri pundulik; 6 poisi vihud ei kõlba üldse IV klassile; Viigu kohamatult palju ja rumalaid, nagu: kõbrsetama, ülesanne jne! dugemine. Dugeda oskavad-jah. Aga ilu ei ole selles mingipuqust. III kl. vihud – 3 korralikku, teised napilt rahuldavad. Puudub silbitamise harjutused, millega ehk seletubki, et IV kl. poiss lahutab: hä-äd (Wermann). — Siin pokal väins märkida, et Smit on kolme koori juht ja Suur seltskonna tegelane!
Matemaatika vihud IV kl. on korratumad ja väga segane ja sodis kirjutus. Näiteks ühel: „Praatpeetsi" (pro trapeetsi). Siit: „Kui suur on kahekesma nurga ümber mõõt? 8.3 = 24". – Numbritel on punane joon all, kuna muidu näitavasti korras. Edasi: „aputeena, püstrisma" (parandamata õp. poolt). Teisel: „Kui suur on ülese trapeetsi pinnala = —

parandamata, läbivaadet küll. Edasi näitab tänane töö arusaamist tööst, nagu: „ 6 nurkse püstprisma aluse külg on 13 sm (poisil „sn" T.k.), apoteem 3 sm, kõrgus 8 sm I kui suur on prisma ümbermõõt?

6.13 = 78 sm.

II kui suur on külgede pindala? 3.78 = 234 sm."

W. Hekmanni tänane töö: „Ülesanne. 84 siiru ümber mõõ leida kui siiru raadjus on 15 m." Sellele järgneb aga „siiru" (mis Tauvere koolikeeles tähendab sõõri) pindala arvutus, mis ka õieti väl. ja arvatud. Nüüd oska õpilane seda väljendada, mis ta tahab teha, ehk seda mitte teha, mida ta väljendab. Muidu on vihik täiesti korratu ja lohtsitud. Õpetajal on võimatu ise poolikuid töid lõpuni kirjutada.

Õpilase J. Aasa vihus on 7. IV. 29.:

$\sqrt[3]{(a-b)^2c} + \sqrt{(a+d)(c-3d)} - \sqrt{(c-b)^2(a-2b)}$, kui $a=8;\ b=2,\ c=6$ ja $d=1$.

I 8 − 2 = 6
II 6 . 6 = 36
III 36 . 8 = 216
IV 216 : 6 = 72

Läbivaata märk all ja mund midagi, tähendab: korras!

Siis järgneb lõpmata halvas õigekirjas:

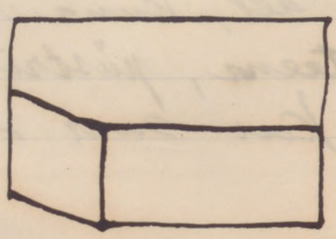
Pikkuse 4 väärtust:
Meeter, dekam., hektom kilom
Lainse 3 väärtust:
Sendimeeter, detsim. meeter
Kõrguse 5 väärtust.
Detsim., meeter, dkameeter, hiktom, kilom.

jne.

Samas vihus esineb ka kuju: raadi jus (viist: raadius). — Selles stiilis läheb vihu edasi.

Käsitöö III+IV kl. poistele. Õp. N. Smit. Õp. joonistas tahvlile järgmise joonise:

1. Pidavat olema kamm. kotti.

„Saate karast nüüd aru?" küsib õpetaja sellele joonisele näidates. „Jah!" on vastus. Kanatekse tegema papist kammikotte. Mitmel puudnrad pussid. Käsil või valmis töid ei ole näha sel ajal. — Tütarlastele õpetab õp. Käärs. Kavatsen jõulupuu ehtid valmistama, enne pole tööd käsil. Väikesed, kelle tund ennem lõppes, jäid raamatuid ootama ja ulavad nii sama.

Pesumõu on, kuid selles on laste palitod, leivatüükid jne. aga mitte rätt. Tunni lõppedes ongi laste käed kleistriga koos — tõmmatakse nüsama vastu pükse puhtaks ja — minnakse raamatukogust raamatuid hõõma!

Üldiselt: kool nõrk ja korralduseaene.

H. Lehtsembrik.

N: 27. Lõõne.

Koolis I–II kl. 3 kompl. Juh. Oskar Kaesik. Õp. Bartels on haiguse tõttu linna lubatud, sellepärast 2 komplekti ühe õpetaja käes, nii et töökäik loomulik ei saanud olla. Klassid on külmad, eriti esimeses nurgis. Uksed ei ole kindlad, ei seisa kinni. Aknad ühekordsed, neilgi mitmel ruudul kitt ärakukkunud, nõnda et klassi ja raami vahel suur vahe.

Laulmine (I+II) + (III+IV) kl. komplektid koos. Õpetaja . Selle õpetamisel pole viga. Esiti sõnade õppimine, siis viisi õppimine — ettelaulmise

ja ettemängimise teel. Lauldakse isiteses. Pärast tagapool püsti, kuid suuremad varjavad väikesed.
Saksakeel I+II kl. Õp. Bartels: asemel õp. Kaerik.
Teeb paar keelevigа: Ein grosse Baum j.t.

Korra puudus tundub – õigem – korraldamise puudus. I+II kl. ei tea keegi, kes täna korrapidaja on. Tuleb välja et ei olegi kedagi. Kriit puudub. – Paiss ~~III~~ II kl., kes ei käigi koolis, on alles väljamärkimata, ehkki päevaraamatus sellekohane lahter olemas.

20. jaanuaril 1930.

II kord.
Matemaatika I+II kl. Õp. Bartels, Ida. II klass teeb kirjalikult. On puhtust ja korralikkust tahtlisti rõhutatud ja töid on korralikuks muutunud vihkude alul olevate töödega võrreldes. I kl. suulise arvutamise seotud juhtimisest lillede korjamisest. Ilusa käega tund.
Matemaatika III+IV kl. Õp. Otto Kaevel. Ülesandeks III kl. kolmenurkilise prismа ruumala täitmine keega lahti olevate kraanidega. Klass taipab väga. Räägib segaselt, nagu katetide pinnast. Suurem osa klassist ei taipa täismurkse kolmnurga pinna väljaarvamisest; ei tea vahet hüpotenuusi ja kateti vahel või õigemini: ei taipa kumb kumba nime kannab. – Ei ole see asi tavalisult selge.
Loodusõpetus IV kl. + kodulugu III kl. Õp. Ida Bartels. – Kaunis tund.
Saksakeel I+II kl. Õp. I. Bartels. Tugevamine tõenega. Küsimisel on parandatud tugevasti endiste aastate küsimist. Vastamine küsimustele. üldiselt – läheb korda.
Üldiselt: kool rahuldab.

6. mail 1930.

№ 28. Sassi

Koolis I–V kl. 3 kompl. Juh. Aleksander Rauts.
Emakeel III+IV kl. Õp. Salme Kaasik. Läheb
korda. Õigekirja peale tuleb rohkem rõhku panna.
Vähem lugeda; vähem raamatust reegleid õppida,
rohkem tegelikult keelelisi vorme vaadelda.
Saksakeel V kl. Õp. Ella Raev. Saksakeel
on klassil nõrk. Palju takistatakse õpetamisel
saksakeele asemel emakeelt-seletustega; õpetaja
segab liialt õpilaste tõsse. Väikenõudlik ollakse,
näiteks ei nõuta, et õpilased teatud verbi pöö-
ramisel päheõpiksid, vaid küsitakse üksikuid
vorme: kuidas on mina kujun? kuidas on
sina kujud? kuidas on mina kudasin? jne.
Lugemine puudulik, kõäldamine puudulik.
Matemaatika V kl. Õp. S Kaasik. Kolmnurga
nurkade väljaarvamine antud nurkade abil.
Läheb korda. – Klassi teadmine rahuldav.
Emakeel I+II kl. Õp. E. Raev. Rahuldav.
Vihud rahuldavad.
Emakeel V kl. Õp. S. Kaasik. Õigekiri on
kaunis puudulik. Rohkem rõhku õigekirja
väljakujundamisele panna.
Laulmine III+IV kl. Õp. S Kaasik. Õppimine
kuulmise järele. Teooria tundmine vähene.
Muidu tund rahuldav.
Usuõpetus I+II kl. Õp. A Rauts. Muide kena tund,
kuid käskude päheõppimine tundub raamatulik.
"Käsk" peab teatud kõlbliste küsimuste kokkuvõte
olema, mitte raamatust õpitav.
Võimlemine I+II kl. Õp. S Kaasik. Õues jooksmine
mängimine. Saab asja.
Kätepesu nõu pole; puudub klassi joonlaud, sirkel, mall, nurk-
laud. Tõõriistad korda! Pastlad sisseseada.
Üldiselt: kool rahuldav.

21. jaanuar 1930.
6. mail 1930.

N° 29. Koikla

Kuulis I–V kl. 2 komplekti. Juh. Gustav Kull.
Emakeel IV+V kl. Õp. G. Kull. Rahuldav.
Joonistus I–III kl. Õp. Helmi Krull. Rahuldav.
Kõblusõpetus IV+V kl. Õp. GKull. Kreutzwaldi rahvuslistest piimetest ja selleaegseist allkarrist.
Emakeel I–III kl. Õp. GKull. I ja II kl. kirjutavad üksikuid tähti ja sõnu, mis üsna rahuldavad. III kl. peast: „Minge üles mägedele.“ Raamatust pähe õppida alnud; katsutakse seda ka laulda, kuid see asutub raskeks – punktiga nootide tõttu. Lubatakse laulutunnil võtta. Järgneva tüki laeb õpetaja ise värinal–surinal ette. Järgnes harjutus see ja see N:, aga ei ühtegi selgitust ega sunliist läbitöötamist ennemini. — Läbimõeldud tunni mulje ei jätnud see mitte. Õpetaja peab juba ette teadlik olema sellest, mis ta sundab klassiga läbi võtte (antud laula viis). Õpetlik ei olnudka õpetaja oma ettelugemise viis; harjutus jäi läbitöötamata.
Emakeel II tund samades klassides. „Arvake nüüd ja kirjutage üles lauseid järjekorras tähestiku järele: Esimene lause a-ga, teine, noh – l–ga jne.“ — Mis mõte on sarnasel harjutusel? Kõigil tulevad iseliikul kombel ühed ja samad laused: „Aino on tütarlapse nimi“. Baltimeri on suur“ jne.! Lugemine I ja II klassil lähek laduselt.
Saksakeel I kl. Õp. HKrull. Hea tund: järgneva tüki praktiline läbitöötamine sunliselt. Küsitlemine rahuldav.
Käsitöö kõigis klassides, Peale õp. GKull ja tüdrukutele õp. HKrull. Õp. Kulli isiklik tööriistad ega tehakse mitmekesist tööd: reeli pulke, võimlemise kange, reha piisid jne. Tütarlastel – harilik hall pilt. Mõned väiksemad seisavad tõsta. – Ei ole hea, et kõik klassid on koos: selle tõttu on klasside töö kõigil ühetaoline.

Üldiselt – rahuldav. JK.

22. jaanuaril

№ 30. Leisi.

Kuulis I–II kl. 5 komplekti. Juh. Albert Seppel.
Üldõpetus II kl. Õp. A. Seppel. Täielikult rahuldav tund, aga erilist arenemist üldõpetuse tõttu ei ole märgata.
Matemaatika I+III kl. Õp. Ackilina Lepik. Tragi õpetaja. Reageerib igale tavilisele pisiasjale häälega. Tund hea.
Loodusõpetus II kl. Õp. Paul Lensmann. Elektri nähtused looduses, pikse varras. Peaasjalikult klassi tüsinine, mistõttu õpetaja õpetamisoskus nähtusele ei tule.
Emakeel I+III kl. Õp. A. Lepik. Väga hea tund. Lapsed tragidad, lugemine hea, peastütlemine mõnus. Kiri korralik.
Kodaniku õpetus II kl. Õp. P. Lensmann. Lähebõrda.
Saksakeel V kl. Õp. A. Altasaar. Tõõtamine suuline. Õpilased tunnevad keelt, häälda-mine täiesti rahuldav. Õpetaja rahuldub nii mõnigi kord vale vastusega, nagu: „Hans tat ging weiter." Muidu tund hea.
Saksakeel VI kl. Õp. A. Seppel. Lähebõrda.

Üldiselt: kool peaaegu hea.

23. jaanuaril.

№ 31. Pärsama

Gustav Vaher.

Koolis I–VI kl. 3 komplekt. Jul. ~~Jaagu Endrekson~~.
Emakeel V+VI kl. Õp. J. Endrekson. Klassidel üks ja sama materjal. Kirjas kohati viga, mis V ja VI kl. enam olla ei tohiks, nagu väldete vead, ainsuse osastava lõpp jne. Lugemise peale ei-lutatakse palju aega, kuna selle asemel võiks rohkem rõhku panna õigekirja peale. Väinab, et V ja VI kl. õigekirja vigadest lahti ei saa. Peale lugemise sisuline läbitöötamine kõlbluse elementi otsimine loetust. Selle asemel tuleb keeletunnid keele õpetamisega ja arendamisega ära kasutada. – Kõlbluse õpetamisega on koolis eritunnid!
Matemaatika V+VI kl. Õp. J. Endrekson. Tundub rahulolevana.
Emakeel III+IV kl. Õp. Gustav Vaher. Enam rõhku panna õigekirja peale. Muidu läheb korda.
Emakeel I+II kl. Õp. M. Lempu. Lugemine läheb korda. Kiriku. Ümberkäimine õpilastega õpetaja poolt ei ole sõbralik; on karmus, nõudkus.
Matemaatika III+IV kl. Õp. J. Endrekson. IV klassil ülesanded meetermõõdustiku peale. Ei ole head ülevaadet mõõdusüsteemist. Ei ole põhimõõdud väljamõõdud, väiksemõõdu, suhtelise suuruse järgi mõõdud õpitud. Segased kesk... deka... jne tähendused.
Üldist: Koolijuhataja Vaher peab oma karteri äärmiselt karistamata ja sunnib: „raamatud vedelevad vaidis, põrandal, toolitel jne. Vaidi alune igasugust kola täis jne. Üks tema tuppa on alati lahti, nõuda et õpilased seda korrastust alati näeksa.
Üldiselt õppeainete kohta: kool peaaegu pahuloldav.

24. jaanuaril.

№ 32. Kaeska.

Koolis II–III kl. 1 komplekt. Õp.-juh. Alexander Reinem.
Kadrilugu II+III kl. Rähn. 1) pildi pealt vaatlemine; 2) paberist väljalõikamine; 3) küsimine.
K.: „Milline lind on rähn?" V.: „Hea lind" Õpetaja rahuldub. Küs.: „Kellele ta kasu toob?" V.: „Kuldnoole" (sest ta teeb pesa rähna tehtud auku); veel: „Meile, nad söövad ussid ära." Küs.: „Miks peab uss välja tulema kui rähn noksib?" Vastus: „Rähn tahab teda ära süüa." – Õpetaja rahuldub. — III klassil maja plaan valmistada. Iks poiss lähek õue maja mõõtma sammudega.
Maateadus II kl. Pinnakate korraldus. Õp. käsib mingisugust diagrammi teha. Naturese aja pärast ütles, et: mitte nii teha; seda peate vär. viima! — Järeis korraldus nii anda, et lapsed ära saavad kuidas nad tegema peavad. Ka diagrammis eneses pole kasutatud ülesande andmeid (Stiff-Koppeli karjatuste kaustik), s. o. tehtud diagramm ei vasta ülesandele.
Emakeel. III klass loeb. Ei ole sugugi ilus; loetakse sõnaline ja soperdades. Samasugune on ka jutustamine. Õigekirja küsimusi ei pandudeta. II kl. loeb nii sõnaline kui häälega jõnab: II kl. kiri osalt rahuldav, osalt puudulik; üldiselt puudub kirja väljatöötamine. II klassi lugu on sama värin ja takistustega sõnkimine; kui aga pääseb, siis läheb jälle sõnaline. III kl. ei teinud midagi, kui II kl. lugeb. Nüüd loeb ka III kl. – nagu teisedki. Keelelisi küsimusi ei pandudeta.
Õpetaja teeb paarile lapsele sündmata märkuse, kes süs pinkliku näoga altkulmu pilkuma jääyad.
Üldiselt: kool nõrk.

25. jaanuaril.

№ 33. Käesta.

Koolis I-II kl. 2-k komplekti Juh. Joh. Barman.
Ajalugu II + eestikeel III kl. Õp. Felicita Meigas.
Muidu läheb korda, kuid ühe osa laseb õpetaja õpilasi kuuldavalt ettelugeda. Kui palju ilusam oleks, kui õpetaja selle ise ette jutustaks! käsitatavat aine osa omalt poolt täiendaks, laiendaks ja üldse õpilastele midagi sügavamat, huvitavamat pakuks kui see õpperaamatus leida on!
Matemaatika III + II kl. Õp. J. Barman. Tõõtamine on hirmus pinnaldase tempoga, kaasa ootamisega esitatud küsimustele. Sellest ka aeglus ja nõrgavõitu tõõtamine laste juures. Väike jõnks tunnis teha; selgitamist ei ole, küll aga küsimist, aeglast ja windurat. Vastustes tundub poolikust ja ebakindlust. II klass on oma ülesande lahendamisel õige saamata. Tehte põhjenduseks on ütlus: „Siis me saame aru, kui palju ....“ Aga miks just selle tehtega seda aru saab, seda ei põhjenda keegi.
Emakeel II + III kl. Õp. F. Meigas. III klassil ilmeta lugemine. Palju asjata ajavõtmist, näiteks seletus grammofoni ülle. Selleks pole keele tund, kuid kodu- kus tund kõhane. Nagu ei oleks keelelisi näitusi selgitada. - Õigekirjas on klass siiski kaunistatud.
Emakeel II + II kl. Õp. F. Meigas. Õige kirja nõuk on II klassil rohkem kui lubatav. Alla nõrgelt ülevüdud.
Saksakeel II kl. Õp. F. Meigas. Läheb ka, kuid paljudel häälduamine puudulikuks jäänud. Ei tunta verbi infinitivi; käändeid ammugi mitte. Keele tunni ja keeleoskuse võib siiski rahuldavaks lugeda. Üldiselt: pool rahuldav.

28. jaanuaril.

№ 34. Kümnanda.

Kuolis I–VI kl. ja täiendusklass. Juh. August Mälk.
Eesti keel III kl. Õp. Pauline Treipan. Klassis tunnub täielik töörõõm. Vähteid küsib õpetaja – kõik tõstavad käe ja vastavad asjalikult.
Matemaatika I kl. Õp. Maria Vaga. Õpilased üsna tragidad. Klassi käsitlus hea. Seoses: 1) rehkendatavat ülesannet ei pea õpilane lugema vaid õpetaja peab selle ette ütlema; 2) nõuda hropis valjemat väljendamist õpilastelt; 3) waadata, et lapsed sõrmekünsi ei näris ega üldse käsi suu juures ei hoiaks; 4) waadata, et sõrmed tindiga koos ei oleks lastel. —
Vihud on rahuldavad – suurelt kirjutatud, mõned head, mõned määrdunud ka.
Matemaatika II kl. Õp. Adele Saulin. Juuni käsitlus täiesti rahuldas. Vihud korralikud.
Eesti keel I kl. Õp. August Mälk. Kirjatöös palju lubamatu viga, nagu: hakas, abuse, tuli tuba, upumise, sõidis, kavata, lakus, võtis, akrasin, müttsi, ulluks, teebeal jne. Ja sarnaseid õige tublisti kõigis vihkudes.
Eesti keel I kl. Õp. M Vaga. Kirjas üksikute tähtede kirjutamine tervel viku kaupa. Selle juures juuduvad aga tähtedel õiged varmid. Selle suure hulga üksikute tähtede kirjutamises on puudulikuks jäänud side häälikute ja tähe vahel. Lugemine waikse häälega, mõnel hea, mõnel puduline. Laulukeste ülesmine üsna hea.
Usuõpetus I kl. Õp. tunniandja Voldemar Mälk. Neljanda käsu õppimine, vanemate austamisest ja lugupidamisest. Tund täiesti rahuldav.
Ajalugu II kl. Õp. Eduard Prei. Hunnide tung. Kataloonia laking — kena tund.
Matemaatika III kl. Õp. Ed. Prei. Seletus mur-

ru üle. Tunnipidamine hea. Klass tragi. Vihud korralikud, kuid väike tehtud – 3 leheküljel.
Saksakeel VI kl. Õp. A.Saulin. Pruudulik häälduamine. Verbide moistmine õige pruudulik, sõnuti käänamine. Ei rahulda.
Laulmine III kl. Õp. Ed. Prei Üksiklaulmine noodi järele – Läheb korda.
Tervishoid VII, põllumajanduslises täienduskl. Õp. Woldemar Mälk, tunniandja. Ussidest saoltes. Nikotiin. Läheb korda.
Saksakeel V kl. Õp. A.Saulin. – Annan ise tunni.
Vihiset – rahuldav. JK 29. jaanuar.

N° 35. Karala.

Koolis I–V kl. 3 kompl. Juh. Sergius Grumm.
Maalemaalina III + IV kl. Õp. S. Grumm. Läheb korda.
Emakeel I kl. Õp. Stefaniida Kuusk. Lugemist vaja parandada valjemaks, kõlavamaks, ilmekamaks. Kirjutamine paremaks: näpud tindised, sulest hoitakse kinni, täke vormid pole välja töötatud. Pruudu hoog töös: õpilased valivad kõrvale, maka, kõigutavad laudadega jm. Tunnipidamine kahvatu.
Kodulugu I kl. Õp. St. Kuusk. Pudra-, supikeetmisest, sepikust. Õpetaja küsib ja lapsed vastavad, mis keegi teab, aga nut küll midagi õpetele juurde ei tule, mis nende endiseid teadmisi aitaks rikastada. Järgneb joonistamine – kõigi

laud ehk riiul asjadega, plüt jne.
Matemaatika II+III kl. Õp. Bernhard Täsine.
Trapetsi pindala I klassil. Läheb hästi.
Usuõpetus III+IV kl. Õp. S. Grumm. Õpetuse õppimine. Ei ole kuiv, raamatust õppimine. Inger rõhk on Jumala, tema hoolitsemise rõhutamisel. Kus muidu on õpetajal kenad juhatused praktiliseks kõlblise kasvatuse poole. I õpetas on lastel selge kui vesi.
Saksakeel I kl. Õp. S. Kunsk. Häälduse ei ole hea. Keelemõistmine rahuldav.
Üldiselt: kool rahuldab.

30. jaanuaril.

№ 36. Tartu.

Koolis I–IV kl. 3 komplekti Juh. Aleksandra Prei.
Emakeel II+IV kl. Õp. Hermine Alber.
Õpetajal raja oma häält mahendada ja madaldada. I kl. kirjakirjutuste kohta:
Bernhard Walge – pole aimu õigekirjast ega käänamisest. Ernst Lindau – pole aimu käänamisest. Viku keskmine osa õpetaja poolt parandamata. Leida Edal – pole aimu õigekirjast. Leo Kunsk – lõpu-ki kirjutus just vastupidine reeglile. Nat. Kaasik – õpetaja lõpu -t kirjutas just vastupidine reeglile. Kr. Salong – kirjutus vastupidine reeglile. —
Mulje klassist ja tunnipidamisest ei ole hea.

Emakeel I kl. Õp. A Prei. Jääb täiesti rahuldav mulje. Ladus, mitte surutud vaim.
Matemaatika II+III kl. Õp. H. Alber. Ülesanne kümnendmurdude korrutamisest. Õpilane teeb tahvlil ilma ühegi kõnelemiseta. I klass väljendab oma mõtteid väga ja väga segaselt. Segased on mõisted arvude nimetustes korrutamise juures. Võimata segane on reegel kümnendkohtade lahutamise ühe korrutises, selle põhjendusest rääkimata. Õpetaja räägib võimata kiirelt, hääl on kõrge, otse närviline. Kiiruse tõttu jäi minule mitu tema lauset arusaamatuks.
Matemaatika II+III kl. Õp. Olga Prei. Läheb korda. Hääl madaldada, et see rahulikuma tooni saaks.
Võimlemine II+III kl. Õp. H. Alber. Läheb korda. I kl. poistel puudub paendurvas – kui puutüki.
Joonistamine I kl. Õp. A. Prei Läheb korda.
Usuõpetus II+III kl. Õp. H. Alber. —
Saksakeel I kl. Õp. H. Alber. Omapärane meetod: Õpetaja nimetab tõnasest tükist sõnu eestikeeli, mis lapsed peavad tõlkima saksakeelde. Siis järgneb lugemine: esiti terve lause, siis küsimus: „Mis sead olid?" Miks väga koke lugemisel ei paranda? Hääldamine on üldiselt väga ja väga puine. „Das Loch, Mehrzahl die Löche" väljendab õpetaja. – Lubatav on küll väga kõnelemisel, kuid mitte lastele õpetamisel! Kus tüki loeb õpetaja ise ette, kuid sarnaselt, et õpilastele nagu mõju ei avalda hääldamise suhtes. Siis kaevab ta koke õpilastelt sõnu küsima uuest tükist. Kuidas nad võivad neid teada. Tõsine väga ennemini klassile katse õpetada, omapäras teke. Mulje tunnist ei jäänud mitte hea.
Mõtan I klassi matemaatika vihad erilise läbivaadu alla.

Alma Varata, kellel muidu korralik töö, on ülimases töös: $85\frac{1}{3} : 5\frac{1}{4} = \frac{256 \cdot 21}{3 \cdot 4} = \frac{256 \cdot 4}{3 \cdot 21} = \frac{1024}{63} = 16\frac{16}{63}$

Ülesanne on: $85\frac{1}{3}$ meetrist riidest tehti ülikondi. Iga ülikond tarvitas $5\frac{1}{4}$ m. riiet. Mitu ülik. saadi ja mis maksis ülikond, kui nende müügist saadi $750\frac{1}{2}$ krooni.
Sama ülesande II küsimus on kirjutatud samuti, kuid esialgu valemärgiga:

$$750\tfrac{1}{2} : 16\tfrac{16}{63} = \frac{1501 \cdot 1024}{2 \cdot 63} = \frac{1501 \times 63}{2 \times 1024} = \frac{94563}{2048} = 46\frac{355}{2048}$$ kr.

Vastus: Tehti $16\frac{16}{63}$ ülikonda ja $46\frac{355}{2048}$ krooni maksis ülikond.
See töö on õpetaja poolt läbivaadatud ja hinnatud 4-ga!

Leida Edal viibus sama töö. Töö on sodine. Vastus: „$46\frac{355}{2048}$ (ülikonda tehti) maksis ülikond, kuni nende müügist saadi $750\frac{1}{2}$ kr." – Selles vastuses on ainult „$750\frac{1}{2}$ kr." punase joonega alla tõmmatud, muidu mingit märki.
Nat. Kaasik sama töö. Kirjutatud on:

„$85\frac{1}{3} : 5\frac{1}{4} = \frac{256 : 21}{3 \quad 4} = \frac{1024}{63} = 16\frac{16}{63}$"

Siin pole õpetaja midagi parandada leidnud. Läbivaadu märk on all!
Arnold Raet. Samuti nagu Alma Varatal. Märkust mingisugust ei ole!
Bernhard Walge. Samuti, nagu Nat. Kaasikul.
Adele Kalles, sama töö.

„$750\frac{1}{2} : 16\frac{16}{63} = \frac{1501}{2} \times \frac{1024}{63} = \frac{150 \times 63}{2 \times 1024} = \frac{94 \times 63}{20\ 48} = 46\frac{355}{2048}$ kr."

Parandada ei ole õpetaja siin midagi leidnud.
Ella Wahter, sama töö:

$$85\tfrac{1}{3} \times 5\tfrac{1}{4} = \frac{256}{3} \times \frac{21}{4} = \frac{1024}{63} = 16\frac{16}{63}$$

Ainuke parandus, mis õp. siin teinud, on arvu „$16\frac{16}{63}$"

järele „ülik." kirjutis, muud ei midagi.
Ed. Kask ja E. Sepp – nagu Nat. Kaasikul.
Hugo Lindau, sama töö:

„ $7\,50\frac{1}{2} : 16\frac{16}{63} = \frac{1501}{63} = \frac{63 \times 1501}{2 \times 1024} = \frac{9463}{2048} = 4\frac{355}{2048}$ kr."

Need täpsed väljavõtted laste vihkudest näitavad esiteks seda, kuidas lapsed oma tööd tunnevad ja kuidas nad oma tööse suhtuvad. Teiseks näitab ta, kuidas õpetaja oma tööse suhtub, või kuidas ta seda oskab. Harueldselt lohakas töö ja veel lohakam läbivaatamine õpetaja poolt. — Pärast kõigi õpetajate juuresolemul selle asja üle räägides ei olnud õpetaja Alberil selle vabandus eks või seletusega midagi ütelda.

Üldiselt – nõrk! JK.

31. januaril.

№ 37. Kaarma.

Koolis I–IV kl. 3 komplekti. Juh. Juhan Allik.
Matemaatika IV + V kl. Õp. Allik. V kl. juure ja astme mõiste. IV kl. kümnendmurrulised number harjutused kõigi teketega.
Eesti keel I + II kl. Õp. Lilli Tamm. I klass teeb püstkirja sellenahaselt joonetatud vihkudesse. Kiri korralik. Lugemist tuleb nõuda valjemast, kõlavamat. Surnud ka natuke klassi ees ette-lugu mõnel puhul.

Loodusluugu IV+V kl. Õp. L Gamma. IV kl. temperatuurist. Lähes korda.

Saksakeel V kl. Õp. L Gamma. Hääldamine on väga puudulik: gommen (pro kommen); Ause (pro Hause); 'eppe, düren (pro Türen) usw. Tüüpiline: „Ein 'Aus 'at viee Wände". — „Ein Teil des Fundaments ist in die Erde" — jätab õpetaja ka kordamisel sisse. Õpetaja parandab: „Ich will einen Haus zeichnen" — ja seda õpilasele, kes „kogemata' ütles „ein Haus! Ka muid kordadel tarvitab õpetaja akusatiivis „einen Haus": „Ich zeichne den Mauern des Hauses" — rõhutab õpetaja õpilasele. Veel parandab õpetaja: „des Fensterns". — Saksakeele alal on veel palju tööd nii klassil kui ka õpetajal.

Emakeel IV+V kl. Õp. Peeter Russ. Vaadeldes viimse, arvatav V klassil läbimine praetuse õigekirja alal. Suuremal osal pole aimu õigekirjast; teeb lõpmata palju viga, mis mõistetavad olevad ehk III klassis sügispoole. Seletuseks sellele nähtusele toob õpetaja mõnga põhjenduse: tema õpetanud siin ühes teist aastat. Osalt on põhjuseks see. Teiseks on aga ka kindlasti paari viimase aasta õpetamises süü. Hooletust märgata ei ole. Seletan seda õpetaja harjumatusega.

Panen ette õpetajale õpilastesse nõudlikumalt suhtuda. Mitte suurendades tööhulka, vaid tehtavat tööd põhjalikumalt, täpsemalt, teadlikumat nõuda, mitte sallides „kuidagiviisi" töölõpetamist, aga ka ise tööd mitte „kuidagiviisi" teha.

Üldiselt: kool vaevalt rahuldav.

13. veebruaril.

№ 38. Haamse.

Koolis I + III + IV + VI kl. Komplekte 2. Juh. Wassili Maripuu.
Matemaatika I + IV kl. Õp. Emmy Leeber. Prantsendi mõiste seletus. Seletus oli ebaselge. Nii jäi mitmelgi selgusetuks prantsendi mõiste.
Emakeel I + IV kl. Õp. E. Leeber. IV kl. säädis kirjandit ette loetud tüki üle. I klass loeb. Lugemine saanud häälel, grammatikaga; ebaõnnestus.
Ajalugu IV + joonistamine I kl. Õp. E. Leeber. I klassil ei ole värvi pinsli puhastamiseks lapikest, vaid pintsel imetakse suus puhtaks. Kummi tarvitatakse pelgalt.
Saksakeel VI kl. + joonistus III kl. Õp. E. Leeber. Käändamine ja keeleõpetus rahuldav. Samuti ka vihik.
Matemaatika III + VI kl. Õp. W. Maripuu. VI klass juurib $\sqrt{243250} = 49$. Programm nõuab ainult juurimist väiksemast tarvitatud katsetel. Seda võtab õp. väljaspool kava. Vihik VI kl. jätavad soovida. On tehtud väike töid-paar tükki. E. Jõgi vihikust ei eest kaks lehte väljakäristatud.
Üldiselt: kool rahuldav. 14. Veebruaril.

№ 39. Saaremaa Ühisgümnaasium.

Matemaatika I põhikl. Õp. Aleksei Sepp. Läheb
käsitöö tütarl. I põhikl. Õp. Marie Kõdar. Läheb.
Võimlemine I põhikl. Õp. Aug. Elmik. Kena.
Eestikeel I a kl. Õp. Wassili Noot. Tunnipidamine täiesti rahuldav.
Ajalugu III hum. Õp. N. Paivel. Läheb korda.
Saksakeel I põhikl. Õp. Evg. Nurslandt.

Keele õpetamine läheb täieste korda.
Keemia I põhist. Õp. Adele Feär. Läheb korda.
Joonistamine I põhist. Õp. M Kõdar. Läheb.
Füüsika II põhist. Õp. Ed. Gerban. Läheb korda.
Käsitöö poistele I a kl. Õp. Aug. Ellmik. Aitab küll.
Osalt kaunis ilusaid töönesi tehtud = puutöö.
Võimlemine tütarl. I a kl. Õp. Luise Varest. Läheb.
Sarsakeel II hum. kl. Õp. Adolf Graf. Läheb korda.
Laulmine I a kl. Õp. Salme Põderson. Läheb.
Laulmine II päevag. kl. Õp. S. Põderson. Läheb küll.
Üldiselt mulje täieste rahuldav.

№ 40. Abja saare kool.

Koolis I–II kl. 1 komplt. Õp. Alexei Vagane sanest pereloomert.
I kl. 5 õpilast; neist on kahed vaktsinud, ~~II~~ kl.
1 õpilane; III kl. 4 õpilast; IV kl. 1 õpilane kokku 11.
Palvesus paar salmi; siis lühike ilus ~~palve~~ palve õpetaja enda poolt peast öeldud; siis paar ~~salmi~~ teisest laulust.
Õmakeel. Õpetaja paneb kõik klassid kirjutama, ainult IV aasta ühe õpilasega algab siis õpetaja töö. Laeb 2 tükki; järgneb samade tükkide jutustamine. See kestab 17 minutit. Siis kirjatöö sama ühe tüki pîle. Siis uue tüki andmine, laul, mida õpetaja ise ette laeb. — Lüga oleks ajaraisk sellele ühele õpilasele!
I klassi õpilane on oma viisi põnе peitnud. Tema seob ütleb, et ta just praegu vennale tema

tema viku käte annud. Paiss näitab tühje peopesi mitu korda ja ütleb: „Näe, kus ta's on, pole ju nett'." Viimaks märgatakse et viku on põues. Õpetaja keelitab poisi kätkpidi laualt ära. Paiss lubab nüüd kõtte anda. Otsib ja viivitab, vaadates õpetajale otsa, et kas maksab ikka anda! Viimaks võtab kortsunud viku välja. Paiss näib ebanormaalsena; ta on üks kaksikpaarist, kuna samade vanemate teine kaksikpaar ka I klassis õpib.

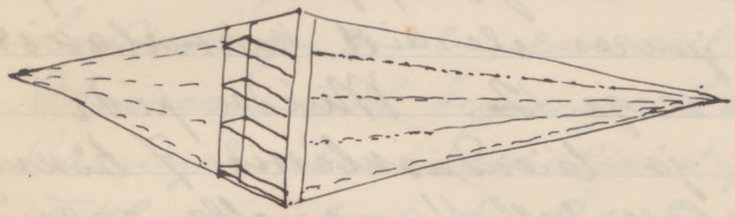
Matemaatika. III klass on väga oskamatu ja soperdab. Vastava ülesande lahendamisel ütleb teatud küsimuse lahendamiseks vaja jagada arvud, jälle et liita, et lahutada. Nii puudub täieti teadlik suhtumine, vaid on pimesi kobamine. I kl. viku väliselt: Marta Err – „Retnuki witik". Kaan ja nimesilt täis märke" ja krüpse. Marta kaksikõde Maria: – „Retnuki witik" – veel halvem välimus. Kaksikvennad Johannes Err ja Joosep Err – viimane jätab ebanormaalse mulje. Ferdinand Köll – viku väliselt korralik.

Reelewihud. I kl. kõigil kiri viletsi; kõigadega õrekirjutus. Joosep Erril ei ole kirja moodigi, ainult sirksak. Lugemist ei ole üldse olemaski nendel kahel paaril kaksikuil – Err'idel. F. Köll loeb rahuloldavalt. III klass loeb – ei oska hinnata – Täkti tunnevad, kokku laevadka – ei mõtle ka midagi. Väldetest pole aimugi. Natuke naljakad lapsed: vastab midagi küsimata, samas ütleb selle peale ise kohe „ei" – ~~pea maha~~ pilku maha lüües.

Usuõpetus. Lapsed jutustavad piinliku täpsusega õpitud lugusid, üks lõpetab, teine hakkab otsast jälle. Õpetaja poolt mitte sõnagi, mis neist lugudest ka õppida võib (– lugu Readeam'ist).

Joonistamises on õpetaja IV kl. õpilasele viist

Näeksime perspektiivist, kus aga mingitsugust erasarnast sellest olema ei näi, otsustades joonise järele, mille reproduktsioon siin:

Tahab vist olla redeli või riiuli joonistus perspektiivis.

Laulmine. Mingisugust mõnu ei ole selles, on nagu midagi üle limatud.

Nii ei jäta Kooli õppetöö ega ka õpetaja kuidagi rahule oldavat muljet. — Kesk jooksvat tööd küsib õpetaja korraga minult — pedagoogiliselt õige taktitult terve klassi kuuldes: „Härra koolinõunik, mis sarnaste poistidega peab tegema, kes ei õpi?" Ma pidasin paremaks sel puhul absoluutse vaikimise ja mõtlesin: mis peab tegema sellise õpetajaga! Õpetaja riietub sündmatult: jalas ainult kalossid sokkidel; soki kannad paigatud musta villase riide pikkadega, kuna sokidise hallid. — Samaselt võib riietuva mõni naaberkooli õpetaja, mitte koolipoiss!
Meiselt — nõrk! JK.

28. veebruaril.

N° 41. Lõve-Lõna-algkool.

Kool is V+VI kl. + käsitöö-majapidamise täienduskl. tütarlastele. Koolijuhataja Gustav Nurm. Lõna täienduskl.-s esialgu 5, pärast 6 õpilast ja täienduskooli juures olevais kursuslaisis ka 6 õpilast, kokku seega 12. Muidu pidi kursuslasi 12 olema ja täienduskl. 7 tükki. Üks ilmus täienduskl. kell 11. – ei olla saanud ennem tulla. Seega tundub kooliskäimine täienduskl. ja kursustele korratu olevat. Töid on tehtud kaunis palju; pesu nii naiste-, laste- kui ka meeste pesu; trikksärgid, padjapüürid, laudlinad, seinaraibad, pärandatekke jm. Kolmed teljed: ühedel Eesti rahvuskirjapiir, teistel käterätt kangas, kolmandatel pärandatekk vaip sissekoetud mustriga. Üks päev nädalas köögi- ja laõppust. Õpetaja Adele Sillenberg.

Emakeel V+VI kl. Õp. G. Nurm. Lauseõpetus, sihitus, täiendus. Vihud alla kodus lastel, parandusel.

Matemaatika V+VI kl. Õp. G. Nurm. Puhtatöö vihke ei olla. Vähese õpilaste arvu tõttu jõudvat nüüsama tahvli juures nende töösoknt kontrollida. Saavitan vihud sisseseada.

Aldisell: kool rahuldav.

3. märtsil.

№ 42. Uue-Löve kool.

Kuulis I–II kl. 2 komplt. Juh. Anton Raun
Usuõpetus I+II kl. Õp. A. Raun. Neljanda käsu seletus. Õpetus läheb korda.
Lugemine II kl. + emakeel III kl. Õp. Johannes Prooses. III kl. õigekirja harjutus Puusepa järele. Käekirjad üsna korralikud ja ja ridu wähe.
II kl. mesilastest. Õpetaja jutustab, õpilased wastawad üksikuid küsimusi. Läheb korda.
Emakeele wihud II kl. Õp. J. Proos. Enamasti kõik wihud paljude ja rännakute rigadega. On wead nagu höng (pro öng), höhta (pro öhtu), tulind, olind (pro tulin, olin) jne.
Klassei ole ka wäldetest teadlik. Hakkad ridu analüseerima, siis saawad aru ka et on wead ja millised wead. Nähtawasti wisatakse hooletumalt, ilma kaalumata.
Laulmine III + II kl. Õp. J. Prooses. Läheb korda.
Wäimlemine I+II kl. õp. A. Raun. Läheb korda.
Üldiselt: kool rahuldaw. 3. märtsil.

№ 43. Lagarere.

Koolis I–IV kl. 2 komplekti Juh. Aleksander Mihkelson
Matemaatika I+II kl. Õp. Mihkelson. Vihud ei
jäta head muljet: kirjutis räpane, eba prop art-
sionaalsed märgid, ebaõiged numbri kujud.
Matemaatika III + IV kl. Õp. annab
III klassile jagamise kahe kohalise arvu peale. Ja-
gamine tundub kobamisena, kuna õpetaja alati
diktseerivalt iga sammu juhatab. Mina lasen tehtud
töö mustri läbiseletada — siis ei osata enam sam-
muqi edasi minna - pole enam alaliitt aitamist.
Mingi seletust ei ole jagamisel ette tulevate ope-
sioonide kohta. Õp. ütleb lapsele, et see olla
nii-naa „õnnetu poiss". Palun süs takvdile
saata ühe „õnneliku" poisi. Saadaksi. Ei pare-
mat ühteqi. „Toome järgmise numbri alla" —
see on kõik see seletus.
IV klassil on oma ülesande tehte põhjendu-
seks ainult öelda: „Süs saame aru ...."
Kas seda ei võiks ka arutada ja liitmisega
ja miks just jagamisega — selle kohta ei ole
mingit seletust. Samuti puudub seletus lõg-
muru täisarvuks muutmise juures.
Üldiselt: kool ei rahulda.

4. märtsil.

№ 44. Kavandi.

Koolis I–III kl. 1 komplekt. Õp. Olga Kalm.
Väga hea mulje jätavad lapsed oma ülespidamisega, lõõsse suhtumisega, vastamisega, lugemise tooniga jne. Lugemine mõnus täpne, julge. Vihud aga ei vasta kõigest saadud muljele.
Üldiselt: kool täiesti rahuldab.
4. märtsil.

№ 45. Maakool.

Koolis I–IV kl. 2 komplekt. Juh. Jakob Endrekson.
Matemaatika III + IV kl. Õp. J. Endrekson.
klassid tavaliselt arenend. Rahuldab.
Matemaatika I + II kl. Õp. Teodor Evert. Läheb.
Emakeel I + II kl. Õp. T. Evert. I kl. loeb rahuldavalt. II kl. kiri lüge peenikene. Pehmed ja kõlvad lähed teevad lastele segadust, mille peale harjutusi tehakse. I kl. täiesti korralik käekiri.
Emakeel III + IV kl. Õp. J. Endrekson. IV kl. on õige korralik käekiri. Harjutustes väike viga. IV kl. osalt korralik, osalt lüga peenike käekiri.
Käsitöö. Õp. T. Evert. Tähtsuselt mängu asjakesed.
Üldiselt: kool Rahuldav. 6. märtsil.

Nº 46. Saikla.

Koolis II + III kl. 1. komp. Juh.-Õp. Andrei Mägi.
Laulmine. Sea kõik poisid on eraldatud istuma teisale – nad ei laulsat! Arveksand – mata wiga on nõrgemaid laulejaid eraldada paremaist, wiga nii psühholoogiliselt kui ka metoodiliselt-didaktiliselt. Ka teiste laul on kirve töö. Käält lastel on, kuid wälja harjutamata. Meidu on palju laule.
Wõimlemine – mängud ja kepi harjutused. Soome-Rootsi mäng:– „Isamaa külgera pinnale paistab." Jällegi poisid eraldusad tüdrukuist – puudub nägu ühisturne õpilasperes.
Usuõpetus. Õpetaja kutsub esmalt lapse üles, süs paneb talle küsimusi. Didaktiliselt oleks ümberpöörduet õigem. Eks ole scholastilised küsimused: Õp.: „Kes puutus minu külge", küsis Jeesus (wereteõbiselt naiselt). -Kas Kristus ei teadnud, kes ta külge puutus? – Laps: „Teadis küll!" Õp.: Aga miks ta küsis? – Laps: Ta tahtis näha, kas tal on julgust seda ülestunnistada. – Õpetaja rakaldub sellega. — Mul oli kange tung küsida: „Kas kristus süs seda ei teadnud, et kas naisel on julgust tunnistada või ei?" — Oli mõnus tund, aga kasutu kui raketituli. Weel on küsimused: „Kui sa oma hooletusest tahad lahti saada, mis sa pead tegema?" – Laps: „Jumala sisse uskuma!" Kas siin ei tunda mitte asjata tampimist Jumala ümber? Õpetaja õiendab, et mitte kohe pöörata Jumala poole, waid ennem ise püüdma, palumaligimest, et ta ditaks hooletusest wabaneda ja wõimaks Jumala poole pöörata, kui muud ei aita.

Sagedased hukkamõistwad märkused õpetaja poolt, nagu: „Sa ei jäta ka täna oma kombeid!" Ega praganisega ei kasvatata!

Emakeel. II klassil harjutustes palju viga. Samuti ka III klassil.

Matemaatika. III kl. jagamine: 57 75 6 : 45. Enamvähem õige seletusega, kuid mitte eeel täiesti selge.

Üldiselt: Endiste aastatega võrreldes näitab A. Mägi juhatusel olev Saimla kool juba mõnda aastat tagasiminemist. Midagi sisemist kontakti nagu puuduks õpetaja ja laste vahel. Õpetaja kaebab halbade laste üle, näeb neis hooletust jne. Puudub rasvatak, raasatõmbav moment. — Rahuldavaks ei tahe seda kooli mitte märkida.

6. märtsil

N° 47. Audla.

Kool is I–VI kl. 3 kom pl. Juh. Alexsei Greimann.

Saksakeel I+II. Õp. Salme Faas. Saksakeele mõistmine on äärmiselt nõrk. Üldse ei või siin mõistmisest juttugi olla. Absoluutselt ühestiki õpetaja küsimusest ega korraldusest ei saada aru. Tavalise lause saab pika tampimise peale äärmiselt nigase keelega mõnelt õpilaselt kätte. Ma arvan – see on ka võimalik papagoi juures! Õpitud, läbitöötatud tükist ei saa siin üldse räägida. Ei ole sõnade teadmist, ei ka õiget häälduvist. Õpetaja laseb read läbi. Nii üllab I kl. poiss: ich bin Mittag Zu Hause pro ich esse..., ilma et õpetaja parandaks. Äärmine halb häälduvine on VI klassil, mida

õpetaja ka läbi laseb: „'offnung; f = w ja – ei tunta tähtigi.' Nii loeb poiss: wersolgten (verfolgten). Wiimane näide on küllaldane tunnistus sellest, et 1) keelt õpitakse raamatust, mitte suulisest juttuajamisest; 2) ei tunta sõna tähendust. — See selgub ka tunni lõpul. Õpetaja annab mu tunni ülesilma ühegi läbitöötamiseta: „Lugeda ja sõnad ära õppida!" — See on kõik see õpetamise töö ja läbitöötamine! Tund on nii töö tulemuste kui ka töötamisviisi poolest päris pundunlik. — Muidu on õpetaja rahulik ja tasakaalus.

Emakeel I+II kl. Õp. Alexei Rand. Õpetaja laseb I kl. lapsi igaühel ühe lause seinatahvlile kirjutada ettevõtluse järele. Kirjutavad: „Ilmarine laev. Wana isa kingis ilmarile laeva. Ilmer viis laev merele. Ilm oli ilus. Laevake liikus laenetel. Warsti tõusis tuul. Wesi hakas laenedma. — Klass tervikuna ei võta paranduseks osa; parandab vaid üks ehk teine üksik õpilane.

Matemaatika I+II kl. Õp. A. Treimann. Klas reageerib väga raskelt. Elavus, töökärmus puudub.

Üldiselt: kooli ei saa rahuldavaks märkida.

Laulmine I+II kl. Õp. S. Paas. Olin mõne minuti klassis. Ei mulje, et kui õpetaja oma käsi äravõtta, siis ei jää laulast järele midagi.

Laulmine I+II kl. Õp. S. Paas. Õpilased on nii elutud pun tüvid (taskuraamatus on märkus liiga rahvapärane); ei nad reageeri ühegi õpetaja sõnale. Otsekui oleetaks ülleraset paksu lohinal järele – nii on klass. Õpetaja ise on parajalt elav, kuid kontakt klassiga puudub täiesti. Õpilased on kui surnud hinged, nagu ei annaks õpetaja ülvse neile korralduri, vaid

manikeenidele. Õpetaja laulab ja mängib ise laulu ette, et klass peaks järele laulma, aga ei laula! — Niisugusel ajal õpitakse laule noodist! Läken teise klassi. Laulutunnist kõlab kogu aeg harmooniumi mäng õpetaja häälega — klassi laulmist ei tule ega tule!

Kodulugu I+II kl. Õp. A. Rand. Õpetaja räägib palju, lapsed aga mõne taolises, arusaamatus sõna seekas.

Eesti keel III+IV kl. Õp. A. Rand.

Õigekirja reegleid rohkem kui labaselt: kappi, hakas jts. III klassil puuduvad kirjavahemärgid. Halba õigekirjakirja on IV ja V klassis.

Usuõpetus I+II kl. Õp. S. Paas. „Ema arst Liisile ja Liisi arst emale. Jutt lastega on kena — ema õpetustest lastele ja „Meie isa" palvest. Kuid lapsed: — muutusid hoiakottideks, mis laudadele asetet. Õp. paneb küsimuse, klass ei reageeri; nüüd küsib õpetaja ühte. See tõuseb, tollutab oma ette maha vaikides, klass tol. lutab kaasa — ehk tõstavat käe 2-3 last.

Matemaatika II+III kl. Õp. A. Treimann. Ega sünge tulemused pole head: üks eksib liites, teine ei oska arvu korrulugeda jne. Ja paari kuu pärast on ta IV klass! — Teatud saamatus on ka IV klassis, kuid taipavad ka. Räägivad segaselt punisedes, tasa. Puudub teatud kooli-lik väljakasvatus.

Kõblusõpetus IV+VI kl. Õp. A. Rand. Peeter päästab merehädast teda enne pilkanud poisid. Õpetaja jutustab selle loo ette. Klass kuulab — oli ta nüüd hää või halb tund — ei tea!

Trepi kõrval ilupõõsad maha tallatud; põõsaalused paberitükke täis.

Üldiselt: kool nõrk.

J. märtsil.

№ 48. Kahtla.

Koolis I–VI kl. 3 komplekt. Juh. Johannes Kadarik.
Lastuslugu I+II kl. Õp. Anastasia Ool. Paar päri räägivad elavat näidetest õige teadlikult. Teised on õige passivsed. Eriti ühe poisiga rattatäb õpetaja terve tunni.
Emakeel I+II kl. Õp. Aool. I klassi vihkudes paljudel nänku viga, nagu „lugubidamine", päris-nimed väikse algtähega, „teatre" Umbes pooled vihud on väga viigased. II kl. on vähem viga, tundub ärakirjutatuna oma ülespuhutud stiili tõttu.
Sarsakeel I+II kl. Õp. Aool. Kahte last lasb õpetaja lugeda. Lugemine mõmuta, surutud häälel. Siis võtab õpetaja ühe lapse väljakirjutatud sõned, ütleb neid eestikeeles, kuna klass peab ütlema nende tähendust. Sõnad teab klass hästi. Siis loevad veel mõned õpilased; siis järgneb kirjutus. — Puudu jääb parem osa, nimelt suuline küsimine-jutustamine, mis tiivi läbitöötamine. Viimane seisab ainult sõdes, et: „tulevaks korraks pähe õppida, mis täna lugeda!"
Maateadus II kl. Õp. Aool. – Läbes korda.
Laulmine I+II kl. Õp. J. Kadarik. Kena, jõlge, tuges laul, kõik laulavad tõsiselt, kõige hinggga; 3-me häälelise, puhas laul.
Emakeel I+II kl. Õp. J. Kadarik. Lugemine rahuldav; vihud ja käekiri rahuldav.
Üldiselt: kool peaaegu rahuldav.

8. märtsil.

№ 49. Eikla.

Koolis I–II kl. 3 komplt. Juh. Martin Masso.
Saksakeel II kl. Õp. Anna Tasane. Lugemine kirjatahvel lehtedelt. Häälduses mõnel poisil väga halb: „Nimm'ee, dieses, Stück'ee, Brod'ee, mehr'abe ihh'e, nihht'e." Peale selle lugemist loeb õpetaja edasi – ka see on õpilastel kirjutatud. Sama laevad ka õpilased. Üks tütarlaps loeb ka väga kabrasti. Kabrasti ärakirjutatud: moch (pro noch), Kendlein (pro Kenndlein) jne. Kui inimene kabrasti loeb, laseb õpetaja koorus lugeda!
Emakeel I+II kl. Õp. Anna Tasane. II klass kirjutab. Käekiri võiks parem olla. Kahjuks kui käekirjaga, on lugu õigekeelsusega. On tehtud raskeid diktaati seotud lugemistüki näol. Muidugi on lõpmatumad read. Pole näha ka, et need pärast läbitöötatud, parandatud oleksid. – Õpilased kirjutavad iseka õpetaja läbivaadu märgist läbi, nagu poleks midagi.
Matemaatika III+IV kl. Õp. J. Jansen. IV klassile annab õpetaja tahvlil rehkendada järgmise ülesande: „8000 senti anti 4% 3 aasta peale. Palju saab protsendi raha." Õpilane teeb tahvlile õpetaja abiga järgmise kirjutuse:

$$\frac{4.\ 8000.\ 3.\ 360}{100} = 960$$

Selle töö hõlab õpetaja vastu ja saadab poisi lauda tagasi. Viimud: puudulikud ülesande lahendused, puudulik kontroll; korratumad numbrid; õpetaja märkus läbi kraapitatud (Teodor kuld); koolimatumad maha tõmbamised; pole küsimusi, on ainult rehkendused. Täiesti vastuvõetamatud töod; õieti on need nagu mustandid, kuid mitte kooli- ja kontrollviimud.

Matemaatika I kl. Õp. J Jansen. Äärmiseid saamatumad olnuse tahvli juures; nagu esimest korda on mall käes — viienurgelise joonistamisel 72° nurga nõtmisel. 5. veebruarist saabki ainult geomeetria. Milline on läbivõtmise järjekord: enam on prismade ruumala, siis on algust tehtud hulknurga pindalaga, alles siis tulevad kolmnurgad, kolmnurga pindalad jne. Valed märkmed vihikutes, nagu 3.4 = 12 : 2 = 6. — Õpetaja räägib — küsib Sünnmeetria tulgedest, ja vaatsi küsib: kuidas ~~kolm~~ hulknurga pindala leida. Punkt nagu sästeem nii suulises tunnivastuses kui ka kirjalikuis töis ja nende järjekorras.

Eesti keel III kl. Õp. M Masso. III klassil dikteeri mitmuse nimetava ja ainsuse osastava lõpu t ja d peale. Tuleb välja, et sellele reeglile ehitamiseks ei ole ühtegi ettevalmistatud alust, sest klassil pole aimugi ei nimetavast ega muudest käänetest. Isegi seda ei oska määrata, ka näitesõnadud lauses jutt on ainsus või mitmuses — peale paari väärese poisi!

Usuõpetus I kl. Õp. J Jansen. Pauluse misjoni teisid ja kokku Roomas. — See aine on õpetajal omaseim.

Joonimisi on tublisti tehtud, saavat igasugu asjakesi ja ilma aitavad. Õp. Mellasso.

Võimlemine tütarl. I–II kl. Õp. A Tasane ja poistele I–IV kl. Õp. M Masso. Mängud. Üldiselt: kool märk.

17. märtsil.

№ 50. Tõrise.

Koolis I–III kl. 1 komplekt. Õp.-jud Emilie Kalgurand. Kommunikatsioon – laul, Meie isa palve õpilaselt. – Möödunud aastal oli ilusam. – 19 õpilast koolis.

Kodulugu. Warblasest. Jutt on hea, tundub hea. Tunnipidamine rahuldav, plaanilik: jutustus, lugemine, woolimine jne. Wast lisadatakse ergutusabinõudega: innustatakse, kui suutu, kui ilusasti see ja teine juba warblase woolimud plasteliinist. Iga õpilasi ka kütusega ärahellida või!

Emakeel. III kl. loeb hästi. Käänamine kirjelikult kuid tahtlik. Tulevad read osast.: üürnikun, sisseitk.: üürnikuse, Teised parandavad ära. II kl. loeb hästi. Klass seletab, et „tühjé" (mido) on III välde; „tühjä" (mille) olla I välde. Ma käsin kuidas on siis II välde. Mõeldakse- ja öeldakse et „tühi" olla II välde. Õpetaja ei ütle sellele midagi: I kl. loeb hästi; kirjutamine rahuloldav. Teine laps III klassist käänab tahtlik „uslik" ilma testa, kirjutades käänek nimed ja ostavad küsimused. Lugemine kõlar, sorav, julge.

Matemaatika. Kõikidest tehtudest jääb rahuldav mulje.

Kool üldiselt täiesti rahuldav.

18. märtsil.

№ 31. Purtse.

Koolis I–III kl. 1 komplekt. Juh.-õp. Herman Reinfeldt.
Kool töötas üldiselt rahuoldavalt.

№ 32. Pamma.

Koolis I–V kl. 2 komplekt. Juh. Aleksander Kaubi
Kõlblusõpetus IV+V kl. Õp. Helena Kipper.
Palvetes: laul „Ma kummardan sind armuväel“ veneetsa palve ühe õpilase poolt, luteri usu palve teise õpilase poolt ja laul „Õnnistaja hoia“. – Õnnetustest ja kangelastegudest. Tund rahuldav.
Emakeel IV+V kl. Õp. H. Kipper. Ei maksa nii palju lugeda lasta – lugemistehnika on ju IV+V kl. käes! Kirjatöös V klassis parandab õpetaja liiga palju õpilaste lauseid ümber, mis oleksid sallitavad ka õpilaste poolt antud kujul. Nii mitmedki õigekirja read on vahele jäetud, isegi valesti parandatud, nagu lauses: „Kulgakesi on marja põõsaste vahel lõbusam jooksta, marju nopida ja süüa“. Õpetaja parandusel „marju“ mahatõmmatud ja „neid“ peale kirjutatud. Seega: marjapõõsaid noppida! – kuna „nopida“ ja muid viga vahele jäetud.
Matemaatika IV+V kl. Õp. H. Kipper. Rahuldav arenemine ja tarvilik töökorg klassis.
Emakeel I+II+III kl. Õp. Aleksander Kaubi. Käekiri III kl. rahuldav. Õpisüsteem on aga puudulik. Nii on II ja III kl. üks ja sama diktaat; Sellepärast ka II klassil palju, palju viga. III kl. on 4 viiksa

kuni 30 sõjaga ja rohkem. 7 viisu rahuldavad. Lubamata palju sõjaga on II kl. õpilastest, isegi 30 ja rohkem, mõnel harval alla 10. Ei ole näha ega kuulda õigekirjalisi seletusi ja harjutusi.
Joonistused II–III kl. Õp. H. Kipper. Kaunis rohelised joonistused.
Saksakeel I kl. Õp. H. Kipper. Keel on õpilastel äärmiselt nõrk. Emmipidamise viis on kaunis hea; ehk, parastamispo pre. Üldiselt on häälduses tublisti tööd tehtud. Lugemised ei nõua õpetajat, kuni laps oleks ülesse, mis läheb sellest palju üle, iseenese ülesmisega lapse oma kustutades.
Käsitlused on väga armad, lagunemud ja muistsed.
Kool üldiselt: väeralt rahuldav.

19. märtsil.

№ 53. Pammana.

Koolis I–III kl. 1. komplt. Õp. Nikolai Lõugas.
Täna 20 last koolis 3-ndas klassis 9.
Emakeel I ja III kl. kirjutab; II kl. loeb–kartlikult, tasa, venitades, eksides–lauast välja astudes.
I kl. loeb nagu võõrkeelsi pareminе. Kuid õpilased on otse saamatuse kehastused. Nagu päheteambitud vastuseid annavad lapsed. Lugemistükk on vanemate ja laste armastusest; Õpilased aga asetavatele küsimustele vastavad, et olene isamaa lapsed, peame isamaad armas-

tama. Õpetaja graadab palju targutamisest lugemisetükis, kuna keeleõpetuslise külg nendesse targutustesse ujub, täiesti warju jääb. – Ütlesannab õpetaja: kodus arutse 5 sõna pöörata! Nojah, kodus, aga koolis ei pruugita ühtegi keelelist küsimust, koolis targutatakse! Kas õpetaja on harjumatu või saamatu. Kardan viimast.
Matemaatika. III klassil võrrandi konkureadmine ja lahendamine: „Kahes kõrvis 3/ õuna; teises 5 õuna rohkem. Palju kummasse kõrvis?" — Ei materjaal ega lahendusviis ei ole III kl. kohane. x-id ajavad lastele lihtsalt pea segi. Ei tunne nemad maailmas olevat kui x-id! Õpetajal on õpperaamat – meetod ja programm.
Laulmine. Väga saamatu laul. Otse mitte midagi. Saamatu ja segavõitev korraldus. Laulurüsid valed. Muidu üks sonkimine. Õp. laulab iseeg omal viisil, räägimata lastest, olgugi et noodiraamat laul (kinniselt muidugi!) ja viisid käes (ilma mängutä muidugi!).
Õpetaja – nõrk; sellene on ka kool.

20. märtsil.

№ 54 Metskäila.

Koolis I-IV kl. 2 kompl. Juh. Vladimir Paets.
Käsitöö III+IV poistele. Õp. Paets. Sarapuu pardadest tvolid. Tuhi töö. Ka ilusaid pajuvitsadest korve on tehtud. — Sama klassi tüdrukutele õpetab Ksenia Nõmm. Mitmesugused nõude-lõnga näputööd. Läheb korda.
Matemaatika I+II kl. Õp. W. Paets. Õpetaja annab võimalust raske ülesande: 84 suurtükki, 1080 kuuli; iga suurtükk laskis 47 kuuli. Mitu kuuli jäi iga suurtüki jaoks järele. Selle tõttu ei jõua ka klass oma tööga lõpule. — Õpetaja kõnetempo liiga kiire, toon liiga küsiv, sundiv. — Rohkem mõtlemise aega anda õpilastele ja jõukahasemat tööd. Muidu on õpilased väledad ja julged.
Emakeel III+IV kl. Õp. Nõmm. Väga ilusad ja korralikud käekirjad. Viga ülekiselt liialt ei ole. Tund korralik.
Matemaatika III+IV kl. Õp. Paets. Tundub et õpilased küllalt asja sissusse ei ole jõudnud tungida. Nii läheb kogu IV klassi arvamine täpselt pooleks, kumb murd peaks suurem olema, kas $\frac{2}{3}$ või $\frac{3}{2}$. Õpetaja küsimused liiga ettevõtlevad, näiteks liigmurrust $\frac{15}{4}$ tervete välja arvamisel: „Üks tervе on...?" — Sed peab IV kl. ise juba taipama.
Joonistamine III+IV kl. Õp. W. Paets. Ilusad, päris suurepärased joonistised.
Usuõpetus I+II kl. Õp. Ks. Nõmm. Läheb korda.
Laulmine - ülekooliline. Õp. W. Paets. Laul on tugev, kõlav, hoogne; 2 häälega. — Puudub vaid õrnus hääles. Ka tase võiks laulma harjutada. Üldiselt: kool täiesti rahuldav.

21. märtsil.

№ 55. Salme.

Koolis I–V kl. 2 kompl. Juh. Alide Kuut.
Matemaatika I+II+III kl. Õp. Viktor Koov. Läbeb.
Emakeel I+II+III kl. Õp. A. Kuut. Käekirjad rahuldavad; õigekirjalikk külg lonkab; mõtteavaldused on segased, nagu: me „kuuleme" 2r nn'd (kas või sõnas: kuuleme). — Kui me sün 2 n'd „kuuleme", siis ei teeks ju ükski laps selle sõna kirjutamisel viga. — Me nõime kuulda ainult, kas ü kõlab pikalt või lühidalt. Pasemal kuulmisel määrame ära tema pikkuse välte- ja seome selle vastava õigekirjalise normiga. I kl. loeb ilma märke pidamata.
Emakeel IV+V kl. Õp. A. Kuut. Ka sün on õigekirjalik külg nõrk. Nii on V klassil vead: „lasde", „käego" pro käsu jne.
Matemaatika IV+V kl. Õp. V. koov. Läbeb kenade. Üldiselt: kool peaaegu rahuldav.

26. märtsil.

№ 56. Anseküla.

Koolis I–V kl. 3 kompl. Juh. Jaak Kapper.
Laul III kl. Õp. J. Kapper. Väga kena laul.
Käeblusõpetus IV kl. Õp. Jaak Ait. Käeblustsisaldava loo päheõppimine, nagu vanast publikugu.
Ajaõpetus IV kl. Õp. J. Kapper. Herodese ja Herodia lugu. Päheõppimine ja jutustamine, nagu vanastigi.

Emakeele vihud V kl. Õp. Pait. Vihud korralikud. Liialt viga ei ole.
Matemaatika vihud V kl. Õp. Wapper. Korraldiskuse poolest rasturõõtavad. Palju on õpetajal maha tulnud krüpsutada, tähendab: klassil pole töö mitte selge olnud.
Joonistud III + IV kl. Õp. pr. Kann. Väga ilusad joonistused.
Üldiselt: kool täiesti rahuldav.

26. märtsil.

№ 57. Türimetsa.

Koolis I-II kl. 3 kompl. Juh. Vladimir Paivel; Saksakeel II + III kl. Õp. Olga Barissenova. Õpetaja küsib suuliselt - see on ju hea külg, käid õpilased rastavad väga saamatumalt. Õpetaja sallib, et kuidagi viisi sõna ainatakse, aga ei nõua mitte selget rastust - ja laseb lapse istuda! Õpetaja ometi uden seest ju midagi selgelt ei näe! Õpetamine ei ole hea II klassil, ja just selle tõttu, et õpetaja ise laste töö ära teeb! Õpetaja laeb - aga mitte klass! Õpetaja sõna ütleb õpetaja. Õpetaja jätab õigased rastused, ja teeb ka ise viga, nagu: „Welche Blume wachsen?" Ühe tüki läbitöötamist ei ole, ainult käsk, et: „Zum nächsten Mal „Ottos Geburtstag"!" Õpetaja ütelust järele olla see ennem läbitöötet. Raske on uskuda, kuid kahelda õpetaja sõnade üle ei ole mul moraalset õigust!

Emaneel I+II kl. Õp. M. Paivel. Funni käsitlus kena. Klassid on ümberjutustuse teinud Juhan Liivi „Punase soo Mari“ ile. Stiil on kõigil enam vähem kena. Paljudel on väga palju õigekirja vigu — väldetes; ka hooletuse vigu: puudused täpid. Õpetaja on korralikult need ära märkinud.
Kodulugu III kl. + loodusluguu IV kl. Õp. Marta Past. Tund kena, tulemused rahuldavad.
Laulmine III+IV kl. Õp. M. Paivel. Salmiseerides, noodist õppimine — hea. Laul — 3-me häälseline — kena!
Emaneel I+II kl. Õp. O. Borissenok. Lugemine I kl. rahuldav. Vihud rahuldavad. Lõpul annab õp. me tüki lugeda — läbitöötamata! II klassi lugemine rahuldav; vihud rahuldavad.
Kool üldiselt: Rahuldav.

27. märtsil.

№ 58. Lemala.

Kooli I-III kl. 1 komp. Õp. Mihkel Sigus.
Põrand täiesti värskelt pestud. Nähtavasti on ta väga must olnud.
Usuõpetus. Tund tundub mõtteta tampimisena. Nii vastavad lapsed, et: „Ristimine päästab ära kurati surmast, hinge surmast.“ Õpetaja

käsib: „millal laps pathu teeb?" Wastab on lastel selge: „Emaiknus!" — Õp.: „Ei ole veel küllalt, et on ristitud, sa pead ka....?" Laps täiendab: „Õndsaks saama!" Õpetaja näitab näpuga teisele õpilasele, see vastab: „Uskuma!" — Mõlemad istuvad. Nii kestab see tund edasi: Õpetaja lähek võimati „ülemuste" peale üle ja räägib lastele karistustest. „Ka timmukad peavad olema. See on küll jäle löö, aga...." Seda räägib õpetaja! Seda räägib õpetaja lastele! Seda räägib õpetaja lastele usuõpetuse tunnis!

Matemaatika. Esimesel poisil teisest klassist pole oma tööst aimugi (: 64:16). Teine ülesanne: 16 pirni, poiss söi 5 tükki ära, „mitu pirni raisikas ta ära?" küsib õpetaja. Poiss ei saa siin kuidagi hakkama. Õpetaja rapeldab. Alati ise otsas kinni, nii lapsed ei saa aega ei mõelda, ei ütelda. II klass veerib raamatust oma ülesandeid! Annab lapsele ülesande: „Klassis on 14 pinki, igal pingil 2 poissi; poisid seati 4 ritta, mitu rida sai. Klass peast rehkenduses nõrk. Rehkendatakse nii: „2 korda 4 on 8, 2 korda 1 on 2, on 28!" — Mitu poissi saab ritta, seda arvutab poiss nii: „4 korda 2 on 8" (andmed muidugi: 4 rida, igas pingis 2 poissi!). — Õpetaja näeb, et see lastele raskust teeb ja hakkab räägima, et selles ülesandes peab viga olema! Et siin peaks olema ka teine nimetus, venekeelse мерекга asemel, sest venekeeles olla ka kaks nimetust: пёрд ja мерекга; siin võiks „viirg" tähendada, et ühtepidi on read ja teisepidi viirad — siis oleks ülesanne selge olevat! Nii viisi sonib ka tükk aega! Mingi pärast seisab mul taskuraamatus sellel kohal sõna: idioot! — Ka III klass ajab sodi seeest-peast rehkenduses, samuti ka kirjalikult. Ülesan-

des: „32 arssinat à 650 marka; tehti 8 ülikonda ja müüdi 4600 marka." Kust otsast või misajast siin peale hakata, pole klassil aimu. Tehakse: 32 x 8; 36800 — 650 jne.!
Vihud ja käekirjad võiksid ka paremad olla. Emakeele vihud I kl. — noh, ütlen ei aitavad!
Üldiselt: kool nõrk.

28. märtsil.

№ 59. Armadra.

Koolis I-V kl. 2 kompl. Juh. Anton Kael.
Matemaatika III+IV kl. Õp. Oskar Palts. IV klassid protsenti mõiste. Õp. seletab, aga sellest „seletusest" ei saa midagi selgeks! Õpetaja käsib meelespidada, et 60% otsimise puhul tuleb arv, millest % otsitakse, 60-ks jagada; 50% puhul 2-ks; 25% puhul 4-ks jne. Kas tõesti lapsed pearad meeles pidama, mitmeks tuleb arv jagada teatud % otsimise puhul? Miks ei antud siis mitte üldist % leidmise viisi. Kas poleks värratult lihtsam ja selgem, et % = sajandik — ja harjutada leidma arvust teatud sajandik osi.
Käsitöö III+IV kl. Poistel sinepist pälja saagimine. Raisatakse materjali: keskelt lõigatakse midagi välja, kuna ääred ümbertringi jäävad. — Tüdrukud lõpetavad õues lille rabatti.
Laulmine I+II kl. Õp. A. Palts. Viilitakse ja viilitakse terve tund, nii et lapsed omad hääled ära viilinud; on veel väsinud, vaibunud häälel.
Üldiselt: kool rahuldav.

7. mail.

№ 60. Kaali.

Koolis I–VI kl. 3 komplt. Juh. Johannes Võlma.
Matemaatika II kl. Õp. Natalie Võlma. Kordamine. Praegu %/% Läheb üsna hästi.
Saksakeel VI kl. Õp. Nat. Võlma. Üksna hea on klassi häälduamine. On tublisti tööd tehtud.
Loodusõpetus I+VI kl. Õp. Johannes Pihl. Õunapuude pookimise ümbrest ja harimisest. Läheb.
Emakeel I kl. Õp. J. Pihl. Wigu on mitmelgi lapsel üsna tublisti.
Saksakeel I kl. Õp. N. Võlma. Rahuldavast parem: üsna hea häälduamine ja ka keelemõistmine on üsna hea
Matemaatika IV kl. Õp. N. Võlma. Rahuldav.
Vihud II kl emakeeles. Õp. J. Pihl Rahuldavad.
Vihud III kl. emakeeles. Õp. J. Võlma. Käekiri võiks parem olla.
Käsitööd – Õp. J. Võlma. Palju, ilusad, mitmekesised ja praktilised asjad: saepuu toolid, pildiraamid, karjad mitmesugused jne.
Üldiselt: kool läheb rahuldavalt.

J. Mail.

№ 61. Elme.

Koolis I–III ja IV kl. 2 kompl. Joh. Mihkel I ass. Emaneel I+III kl. Õp. Natalia Mölder. I ga üksik laps loeb kaua, vigadega – ilma et õpetaja parandaks. I kl. ütleb oma laulukest – ilma eluta, ilma iluta, mõnata. Ja nii terve klass. „Õpetamine sõna tõsises mõttes puudub. Mis õp. iseeg ette loeb, on samuti mõnutu ja lame.
Sarsaneel II kl. Loetakse ja kastetakse keskmist moodi. – Õp. N. Mölder.
Matemaatika II kl. Õp. M Tass. Wihke raadates paistab, et töö on seal korratumalt ja asjatundmatult tehtud. Et tööst ja klassi võimetest täielikumat pilti saada, otsustasin II klassile nendekohase kirjaliku klassitöö anda. Selleks lasin igale lapsele poole poognat valget paberit anda, valisin õpetajaga Mikkelsaari II. ülesande № 336:

„Isand käsemäe metsas tänavu metsest raudtee jaama 240 kuupmeetrit puid ja sai $1\frac{2}{5}$ krooni kuupmeetri eest. Eelmisel aastal metsata 10% vähem, kuid veohind oli siis 10 krooni kuupmeetrist kõrgem. Kui palju teenis käsemäe lähendatud kahe aastaga?"

Ülesanne kirjutati minu ettevõtlusel kätteantud paberilehele. See kestis 10 minutit. Kirjutamise juures algline üksteiselt vahtimine ja vägagi aeglane kirjutamine; mitu korda tuli ühte ja sama diktteerida. Väljaarvamised pidi tehtama sama paberi teisel küljel, mis oli korrakummutud nii, et ülesanne alati nähtavale jäi. Väljaarvamisele asudes tundub sama võimatuse mulje, nagu diktteerimise ajalgi. Üksteiselt vahtimine, nii kõrval naabrilt kui ka selja taguselt naabrilt. Esialgu ei takistanud seda, tahtsin töö muljet klassilt täielikku saada. Viimaks, umbes 25 minuti pärast peale töö algust teen märkuse:

„Kattuge vähem nõupidada üksteisega, rohkem iseseisvalt teha!" Süs jäi ka vahtimine üsna väheks. Üks on juba selle ülesande raamatust ülesse muhkinud ja rohkendab nüüd sealt, nagu oleks sealt arusaadavam! Selle lõunideerin. Tööks andsin 60 minutit aega, kuid seda ilma ette teatamata. — Väline mulje töost klassis jäi küll halb - just õpilaste ümbervahtimiste, üksteiselt kirjutamise püüdmiste tõttu. Sarnane välispilt ei laskund eeldada korralikum tööd. Peale 60 minuti möödumist korjasin tööd ära ja võtsin kaasa. — Kaasa võtsin veel laste puhtad vihud, et põhjalikult tutvuneda töödе iseloomuga.

Selgus üsnagi ülesande lahendusi läbivaadates otse üllatavalt, otse jahmatama panevalt halvad tööd. Töid oli 16-nelt õpilaselt. Neist oli ainult üks õige vastusega; teine, tema kõrval istuja oli tema pealt omale ära kirjutanud, kuid muuta tööd, võljaarvamisi võrreldes mustalt tõelt selgus et see on ära kirjutatud. - Pärast sain teada, et nad kõrvuti istuvadki. Veel kahel olid vastused ühtemoodi, kuid valed. Pärast selgus, et ka need istuvad kõrvuti. Kõigil teistel oli igal ühel oma vastus! Üksikute tööde kohta tegin järgmised märkmed:

1) Aleksei Rõõm. 1) II-se küsimuse kolmlause lahendus ei vasta kolmlause ülesseadele.
2. II-se küsimuses rakendatakse koopis teised, selle küsimuse jaoks mõeldumad andmed.
Töö nõrk. Küsimuste käik on õige - puudurad vaid teadmised, kuidas teha. Vastus: 693,52 kr.

2. Johannes Lür. 1) korrutab nimega arvuga, s.o. mõlemad tegurid on nimega arvud.
2) 240 m³ on muutunud korraga kuubimeetriks;
3) Läbematult kirjutatud 348 pro 384 mitu korda.

4) II-ses küsimuses: a) % leidmisel arvust rakendamine valesti märgitud; b) 240 m³ figureerib jällegi kroonidena; c) küsimusele: palju vedas ta eelmisel aastal – saab vastuse: „24 krooni". Ega ta kroone ei vedanud; d) küsimus ise vale.
5) III-nda küsimuse lahendus on täielik sodi igas suhtes. – Töö nõrk. Vastus: 768.–

3. Johannes Kallas. 1) IIb. küsimuse lahendus vale – ei oska murde korrutada. 2) V küsimus – sama. Töö nõrk. Vastus: 586.–

4. Aleksander Jüris. 1) Ei oska korrutada murde. 2) II küs. hoopis vale, millele ei westa arvutus; võimane käib hoopis teise küsimuse kohta. Töö nõrk. Vastus: 586.–
Märkus: Kallas ja Jüris istuvad kõrvuti.

5. Ljuba Jalakas. Mõttekumad rakendused, saadused ja tehtesuhtlused. Töö nõrk. – Vastus: 763.–

6. Salme Kiil. Käsitletakse hoopis valeandmetega mõttekumaid tehtesuhtlusi. Töö nõrk. – Vastus: 729,4

7. Salme Kask. 1) Õigekiri nõrk; 2) II küs. valesti ülesseatud; 3) % leidmine arvust valesti märgitud; 4) IV küs. ebaselgelt sõnastatud; 5) IVc küsimuses: a) täiesti mõttetu rakendus – hoopis iseloomulikud suurused lüdetud; b) sellejuures vale tehtesuhtlus; c) sellejuures ei osata liita; 6) E küs.: täiesti vabaltwõetud arvud rakendatud. Töö nõrk. Vastus: 388.–

8. A. Wäärt. 1) II küs. a) arvutuse märkimine ebaõige; b) küsimus valesti ülesseatud; 2) selle tõttu III küsimuses eba õigete andmetega; 3) kümnendmurruga korrutamisel korrutises koma panemata jäänud; 4) mustandis veel päris sodi! – Töö nõrk. Vastus: 792.–

9. Richard Vahter. 1) II küs. a) kolm liikme üles.

seade vale; b) arvutus ei vasta ülesseadele. 2) Ei oska lihtsamaid murde lüta! 3) IV küsimus loogiliselt vale; 4) ei oska sega arvu muuta lõigmurruks! — Töö nõrk. Vastus: 422 2/5

10. Aino Öör. 1) Puudub küsimuste järjekorra märkimine; 2) Edasi läheb lihtsalt sodi! Töö nõrk. Vastus: 8680.—

11. L. Idlane. 1) läbikirjutatud numbrid. 2) Arusaamatusemi segased ja väikesed numbrid; 3) % leidmise märkimine arvust täiesti vale ja üldse on II küsimus kogumi valesti arusaadud. Selle tõttu terve järgnev osa valesti. Ei suutnud 60 minuti jooksul tööd lõpetada; ootasin veel paar minutit. — Töö nõrk. Vastus 40 4/5

12. Almi Saar. 1) I küsimus mõtteta: „kui palju teenis ta tänava kumpmeetrites raha?" 2) II küs. a) täiesti valesti: Rakendatud; b) arvud sahtlevad tehteliselt valesti; c) ka selle rakenduse kohaselt vale saavutis; 3) I küsimuses vale d arvud rakendatud tehtesuhtlusse. Töö nõrk. Vast.: 788.—

13. Albert Raudaukas 1) II küs. a) valesti üleseatud; b) arvutamine valesti märgitud. 2) III küs. töö nõrdlemine mustandiga annab selge tunnistuse, et a) tehtesuhtlus on valesti rakendatud; b) ei ole aimu murru korrutamisest; c) seatud rakendusest on vale saavutis; d) puhtand peab olema kellegilt ära kirjutud; 3) IV küs. on samuti kellegilt äraskirjutatud. — Töö nõrk. Vast.: 424,8

14. Juuli Vahter. 1) I küs. valesti; 2) I küs. rakendus mõte vale; saadus vale mõtteline (24% pro 24). 3) II küs. murru korrutamisel ei ole koondatud; 4) III küs. ebaloogiline sõnastus; 5) III küs. ei oska lüta murde; 6) Lõigmurd valesti segaarvuks muudetud. — Töö nõrk. Vastus: 415,4

15. Eduard Mäepealt. 1) Küsimuste järje-

kord märkimata; 2) II küsimuses 2 arvutust ja segi paisatud; 3) III küs. ebaõige matemaatiliselt. — Minu arvamise järele on Määpealt oma töö kirjutamed Hugo Kipsilt. See arvamine tõestuski, sest õp. Mölderi järele olla ta nõrgemaid õpilasi ja istunat Kipsiga kõrvuti. Sellepärast tulebki seegi töö nõrgaks tunnistada, olgugi et vastus õige: 7 51,2

16. Hugo Kips. 1) II küsimuse all on 2 arvutust, õieti 2 küsimust lahendatud. Ainuke töö, mis-rahuldav. Vastus: 7 51,2

Laste koolitöid nende punktatööde vihkudes läbivaadates selgus, et tööd äärmiselt hooletult ja lohakalt tehtud kui ka asjatundmatult parandatud õpetaja poolt. — Lisan siia juurde vihkude läbivaatamise märkmed eraldi lehel (4 leheküljel).

Üldiselt: Kool absoluutselt nõrk ja kõlbmatu.

Kui välja arvata, kui palju otsekohest rahalist kulu ühe klassi peale 5 aasta kestes on kulutatud, siis selgub kurb fakt, et Eesti riik oma miljonite eest on saanud sünoi kõlbmatumat sodi-vaimlise kahju mitme sajalapse juures hinnata! Põhjus minu arvates kooli nõrkuses seisab selles, et õpetaja üldiselt võimetu koolitöös, milleks kaasa aitab tema füüsiline viga - jalaluu kõverus.

8. mail 1930.

№ 62. Saare lastekodu.

Kaalis üldse 13 koolieelist last.: II kl. 7 õpilast, III kl. 2 õpil., IV kl. 1 õp. ja V kl. 3 õpilast. Õpivad ühes komplektis. Lastekodu üldjuhataja Vassili Feder. Õpetajaus-kasvatajaks Dagmar Jaer. r

Emakeel. II klassi õpilane Bulaĕelli kirjutab talvel: Mänid (pro männid), jutu (pro juttu), möted (pro mõtted), muut (pro mund), präksub (pro präksub). Olgugi et õpilane rahvuselt venelane, on ta ometi kogu õppeaja siin olnud ja ainult eesti-keelt kuulnud, nii et isegi tema vanemast arvestades on keeleoskus äärmiselt nõrk. Puudub õpetamine, on vaid küsimine. „Õppige grammatikast veel hoolsas" – ütleb õpetaja nii mu-meie seas, mõõdaminnes, et keegi seda õieti tähele ei panegi – mis nimelt veel õppida tuleb. – Kui õpetaja nii talitab, et õpetamine raamatu hooleks jääb ja õpetajale ainult küsimine-siis ei ole paremaid tagajärgi ka lootagi.

Saksakeel. Kääldamine, lugemise tehnika ja keelemõistmine päris puudulik. Õigekirjast ega grammatikast pole ainugi. Õiteka, mitu käänet on saksakeeles.

Poisid paistavad karratumatena ja kasvatumatena. Töövaim puudub täiesti; on mingi-sugune venin, räsimud, piinatud olek; huvita olemine ja viibimine, kuna töö tundub vastikuna, oskamatuna, pealesunnitud arjuse-na. Sulepää märimise vaim ja mood. – Räpakad tööd. – Paistel käed-jalad paksu musta karbakorraga kaetud! Kas nii teostub siis kodune kasvatus eriteadlaste, selleks eriti ametisse seatud isikute kaudu!

Väiksematele, mitte koolikalestele lastele, ei korralda-ta mingisugust tegevust, mis kasvatavat

ja arendavat mõju avaldaksid lastele. On vaid keegi vanem inimene nende juures karjase mõttes. Mingisuguste ühismängude korraldamist ei ole näha kogu vaba aja jooksul, ei laulu ega laulumänge. Mingisuguseid Fröbeli vahendeid olla, kuid-pööningul! Asutuses on üks õige halvas seisukorras mänamoeline klaver. Seda võiks katsuda korda lasta seada. — Praegu tundub küll, et need „ühiskonna vaeslapsed" siin vaimuliselt ennemini närbuvad, kui et nad õnnistust saavad. Tegevuskõnnu ja kuri, isegi eluõõnn, mis lastele ühiskondlises koduo olles küll omane võiks olla, ei ole mitte märgata. Kasvatuslikelt kuitka õpetuslikelt pean hindama seda asutust nõrgaks.

14. mail 1930.

Maavalits. ettekirjutusega 2. VII. 1930. nõuti/seisu lisatav õpetajaona/ kirjaga — eraõpetaja/ järelevalve.

N: 63. Torinõe.

Koolis I–IV kl. 2 kompl. Juh. Anton Kivi. Hoone ruumid on puhtad. Lastes töövaim.
Emakeel III + IV kl. Õp. Akiwi. III kl. loeb „Kalbikära Kans" — koorisja ühiskult. Lugemine hea ja töö läheb täielikult korda. IV kl. kirjatöö: „Laast kõnelek." Tööd rahuldavad. Vihud kleksmise vääratusega.
Matemaatika III + IV kl. Õp. Aleksander Loo. IV kl. kolmnurkade pinna seletas. Elustund; lapsed saavad hoiu ära.
Laul III + IV kl. Õp. Akiwi. Elus laul. Puhtad hääled. — Üldiselt: kool hea.

15. mail.

№ 64. Uuemõisa.

Koolis I+II klass üle ealla. 2 komplekti.
Juhataja Aleksander Urban.
Maateadus I kl. Õp. J. Johannes kirj. Tund hea. Lapsed teadvad.
Laul II kl. Õp. A. Urban. Koorilaulud, õpitud koolipidudeks. Kena laul.
Matemaatika II kl. Õp. P. kirj. Lasen teha sama ülesande, mis Elme koolis № 61 märkmed, samadel tingimistel. Kujunes hoopis teine pilt. Kõik on õhinal töös. Juba paarikümne minuti järele hakkavad töid äraandma. Viimane töö antakse 38 minuti möödumisel. Kangelt üle poolte on õiged tööd, kuna teistel pead sees, ühel tähtsam, olulisem, teisel tühisem. Tööd võtsin kaasa. — Üldiselt: kool hea.

15. mail.

№ 65. Kõrkküla.

Koolis I+II ja IV kl. 1 kompl. Õp. Vassili Purk.
Emakeel. Lugemine läheb. Käekiri rahuldav, IV klass ei ole nähtavasti oma harjutustest mitte hästi aru saanud – seda on palju.
Matemaatika. IV klassil kümnendmurru korrutamine. Segane sõnaline väljendus. Segavad nimetused, mis on korrutaja või korrutis jne. Ei oska kuidagi põhjendada komaga kohutamise reeglit korrutamisel. Nähtavasti on antud segane juhis ja pole sedagi selgelt öeldud.
Üldiselt: kool rahuldav peaaegu.

16. mail.

№ 66. Kahutsi.

Koolis I+IV kl. 1 kompl. Õp. Eduard Ratassepp.
Emakeel. Lugemine rahuldav I klassil.
Vihud rahuldavad.
Matemaatika. Rahuldav. Vihud rahuldavad.

16. mail.

№ 67. Wilsandi.

Kooli I–II kl. 2-komplekti. Juh. Marta Kärm.
Emakeel I+II+III kl. Õp. Linda Tomingas.
Õpetaja on väga asjalik. Inger, kuuldav häälduses, kõnelus parajas tempos, mõjuvad märkused, jõuline käeskirjus. Lapsed väga tööse rakendatud. I kl. loeb rahuldavalt, parajalt kõvasti, parajalt piknamisi. Õpetaja annab head ja mõnusat juhatust lugemise tehnika kohta, märkide pidamise kohta jne. I klassi vihud korralikud, käekirjad tugevad, ühetasane II kiri, I selge.
Ajalugu II+I kl. Õp. MKärm. Vabadussõja sündmusist. – Koidula päheõppimise eest.
Matemaatika II+I kl. Õp. MKärm. Ega tööl väga viga ei ole, kuid raamat on ilgamud, – Weski-Grüntal I. Võõrade mõõtudega – setsereid, setsericud jne. – on massatud – mis selle otstarve. Samuti praega rehkendab I kl. kaunis raskeid võrrandeid – ülesandest, millest elu kunagi ei paku.
Usuõpetus I+II+III kl. Õp. Linda Tomingas. Küsime käsu kordamine. Kena tund. Lapsed tööd, töösolt osja juures. Lõpul laul harmooniumiga: „Oh võtkem Jumalat". – Väga külmaverelise ja ormas ümbertäämine lastega.
Joonistamine I+II+III kl. Õp. L. Tomingas. Läbi korda.
Saksakeel I kl. Õp. MKärm. Kääldamine rahuldav; keelemõistmine täiesti rahuldav.
Emakeel II+I kl. Õp. L. Tomingas. I klassil stiililt väga toredad ja kingdiste tunnustega kirjatööd; kuid mõnedel palju õigekirja viga. Enam rõhku panna õigekirjale.
Laul. Õp. Tomingas. – Kena.
Maadeõpetus II+I kl. Õp. MKärm. Õpil. juhatab küsivälviselt: kool täiesti rahuldav. 31. mail.

№ 68. Simmisk.

Koolis I–III kl. 1 komplekt. Õp. Johannes Kapelman.
Emakeel. Sõnaline väljendus lastel on väga hea. julge, kärmas, valju, rõõmsalt – kõigis klassides. Vihud rahuldavad, kuid mitmel ei vasta kiri vihu joonestikule.
Usuõpetus. Õpetaja jutustab mingisugust loo kõlblisel ainel. Ettekanne rahuldav, osalt hea. tasgi, kuid tundub „ootamatu pahanduse“ mulje j. milline moment ka jutus esines j. s. o. ettevalmistamatuse mulje.
Üldiselt tundub, et õpetaja suudab klassi hõõle rakendada ja klassi valitseda. Kool-rahuldav.

———— 2r. juunil.

№ 69. Hellama.

Koolis I–VI kl. 3 kompl. Juh. Vassili Müristaja
Saksakeel V+VI kl. Õp. Marta Taal. Käeldamine kui ka keeleoskus – läheb korda.
Käsitöö. Tütarlastele õp. M Taal. Väikesed harilikud kooli töökesed: pilutamised, väljaõmblemised jne. Poistele õp. Vassili Teiss. Ega poiss on teinud mingisugust majapidami, oma „tuleviku kavatluse“. Muidugi pole neil väärtust ja õp. ei näi kuidagi neid kasutavat; Vaid aja möödaviitmiseks.
Usuõpetus. Õp. Müristaja. Kena tund.
Laul. Õp. Müristaja ja Taal. Läheb korda.
Üldiselt: kool rahuldav.

2r. juunil.

№ 70. Loetsa.

Kaolis I+II ja IE kl. Õp. Georg Vilto. 1. komplekt.
Ei saanud lapsi kätte. On minduud
rannale jalutuskäigule.
Vihud on kättesaadaval. jäätavad rahuldava mulje.

2. juunil.

~~№ 71. Lõvva.~~

~~Kaolis I-VI kl. 4 komplekti Juhataja Andreas Vlosa.~~
~~Loodusloga I+II kl. Õp. Matsei Waga.~~
~~Õpetamine~~

№ 71. Piiri.

Kaolis I-VII kl. 3 komplekti. Juh. Anton Sirp.
Maateadus I+II kl. Õp. A Sirp. Hea tund.
Saksakeel I+II kl. Õp. Hilda Kramm. Väga kena tund. Lastel pares keeleoskus. Natuke rohkem rõhku häälduamisele panna.
Joonistamine I+II kl. Õp. Aleksander Paas. Hea.
Laulmine III+IV kl. Õp. A Paas. Rahuldav.
Vihud üldiselt üsna karralikud.
Üldiselt: kool hea.

3. juunil.

№ 72. Tamse.

koolis I – V kl. 2-kompl. Juh. Mihail Pallas.
Käsitöö I+II+III kl. Kenad tööd: laasti vasvikesed.
õlgpätsarad, paberi kleepimise tööd jne.
Saksakeel I kl. Õp. M Pallas. Täiesti rahuldav. Käsi pöörku pandud küsimisele.
Laste teadmised täiesti rahuldav. Kiri puhas, korralik.
Maadeteadus IV + V kl. Õp. Wanili Raasel. Rahuldav.
Üldiselt: kool täiesti rahuldav.

3. juunil.

№ 73. Tõllaste.

koolis I – IV kl. 2-kompl. Juh. Aleksander Lepik.
Ei ole eelnimetatu koolipäev, siis ei ole enam pilaniliikuv koolitöö. On käsil laste mõõtmine.
korraldan III + IV klassiga väikse seemise katse matemaatikas ja emakeeles. Tundub ühes kui teises tarvilik oskus ja arenemine.
Laulu korraldab juhataja A Lepik. Laul on täiesti rahuldav.
Viimd kõigis klassides – rahuldavad.
Üldiselt: kool täiesti rahuldav.
Õpetaja Julie Trum korraldab õues laste laulumänge. Üsna kena vaadata.

5. juunil.

№ 74. Piha kutsumade kool.

Koolis on 3-da aasta kursus. 2 komplekti. Juhataja J-da Rahnel.

Kool tundub väga korralik. Õpilastel väga korrastatud käsikirjad, muidu vihud äärmiselt puhtad ja korras. Õpilased kirjutavad nende keele tagamaale vastavat diktaati — väga hea õigekirjaga. Õpilased rehkendavad kõik neli tehet kuni 5-kohaste arvudega ja üsna õieti. Joonistused on väga ilusad, puhtad ja korralikud. Õp. Lydia Rahnel korraldab ka võimlemist: reas, ümberpööred, käik, seis.-Hea. — Kool võib igale kuuljate laste kooli 3-ndamale klassile anda teha oma korralikkuse ja teadmiste poolest õpitud ainetes. — Õpetuslikult ja kasvatuslikult on kool kõige paremas korras ja pean teda hindama — väga heaks.

5. juunil
1930.

J. Voppel.

Ärakiri

Maaval. esimehele M. Neppile
2. VII. 1930. aastal Saare lastekodu nõukogu ärakirjast.

Nagu neist märkmeist järgneb, ei saanud ma Saare lastekodus selle õpetusliist kui ka kasvatuslist külge mitte rahuldavaks lugeda. — Samasel seisukorral on ja kindlasti milugi põhjust, kuid ühenes oluliseimaks pean ma ebaõnnestunud õpetaja-kasvataja valikut Dagmar Taasti isikus. Ees õpetaja iseloomu laadist olene suurel määral koolis valitsev vaim ja kord, kuna praegune õpetaja seda väljaliselt tõsta ei suuda. Sellepärast on minu ettepanek Teile vabastada sellest kohalt praegune õpetaja Taas ja vastavama isiku atsimiseks samme astuda. — Omalt poolt soovitaksin praegu neil käepärast olevat Viljandi saarel mõõdunud talsel II õpetajana töötanud õpetaja kandidaati Linda Tomingast. Temgi on lastekaias töötanud ja töötab praegugi mainerial sellel alal. Viljandi kroli revideerimisel jäitis töötamise viis, lastega ümberkäimise oskus ja tema õpetajalik kogemusjuures hää mulje.

2. juulil 1930.

A. Kaegel.

1. Albert Raudsaar. — Juba esimese rea kohta on palju räägida. Kõigepealt ei ole õige, et

$$12\tfrac{1}{2} + 23\tfrac{3}{4} + 30\tfrac{1}{8} = 65^{-} = \tfrac{22}{16} = 66\tfrac{6}{16}$$

sest kolme esimese arvu summa ei ole mitte 65, ja 65 omakorda $\neq \frac{22}{16}$ ja see omakorda ei ole võrdne $66\frac{6}{16}$! Sarnaseid rumalusi ei tohi lastele kalli raha eest õpetada! Teiseks: kirjutis: $\frac{1^8}{2} + \frac{3^4}{4} + \frac{1^2}{8}$ ei ole võrdne murdudega: $\frac{8}{16} + \frac{12}{16} + \frac{2}{16}$, vaid on võrdne murdudega $\frac{1}{2} + \frac{8\frac{1}{4}}{4} + \frac{1}{8}$ ja see on võrdne $20\frac{7}{8}$, mitte aga $\frac{22}{16}$ ehk $1\frac{3}{8}$. Sest märkimine $\frac{1^8}{2}$ on ju <u>astme märkimine</u>, mitte aga täiendava teguri märkimine, nagu ta selles töös mõeldud on. Kolmandaks: murdude $\frac{1}{2} + \frac{3}{4} + \frac{1}{8}$ liitmisel ei ole vajadust neid murde teha 16-ndikkudeks; saab küllalt 8-ndikkudeks muutmisest.

Neljandaks: Õpilane peaks teadma, et lõppmurd võimalikult koondada tuleks, aga mitte koondamata jätma.

Viiendaks: Ei pea õpetaja õpilase eest midagi ära tegema, vaid ainult <u>ära märkima</u>, kus õpilase töös puudus on. Õpilase oma ülesanne on juba puudust kõrvaldada. — Siin on aga õpetaja ise koondanud, mis õpilasel tegemata.

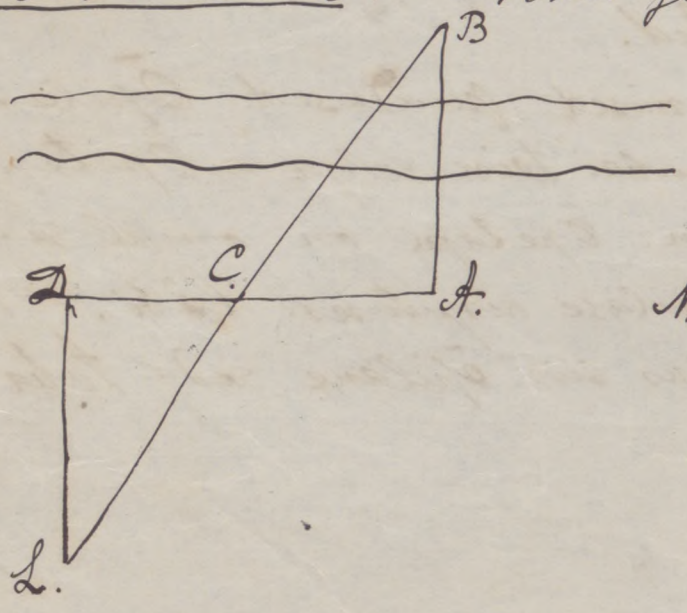
Kolm esimest puudust on täiesti olulised ja <u>suured vead</u>. Õpetaja nende peale mingit tähelepanu pöörasnud ei ole, olnuks ei töö läbivaadatud.

Edasi on samas vihus järgmised puudused: Õpilane kirjutab räpaselt, ühe numbri teise selga — Õpetaja seda ei kõrvalda. Veel enam: Õpetajal on omal sama parandusviis, et kirjutab õpilase kirjutusest läbi. — Kui õpetaja seda ette teeb — miks siis õpilane seda teha ei või!

2. Elvüne Kaju. Samad read. Naiteks esim. leheküljel — № 92 all I reas: $\frac{1}{6} = \frac{1}{30}$ ÷
II " $\frac{3}{10} = \frac{1}{5}$; III reas: $\frac{1}{20} = \frac{17}{60}$
IV reas: $\frac{1}{12} = \frac{1}{6} = \frac{1}{12}$. — Vaadetud ja korras leitud.

3. Salme Kiil. № 620 all II: $x = 1{,}2 : 5 = 24$. III $0{,}08 : 0{,}80 = 10$.
Ei oska ülesmärkida, mis teeb ja mõtleb.
Õpt.teeb ise. Õpilase kirjutis täpne
Ülesandes № 627 seisab õp. märkus: „Arutamine pole õige". Loomulik oleks oodata, et mööd järgneb õpilaselt parandatud õige töö. Seda pole, vaid järgnes juba uus ülesanne, mille omanoorda jälle õpetaja lahendab, kirjutades punasega õigeid arutusi valede asemele
Ülesanne 624 — Üldse puuduvad ülesanded, on vaid ainult lahendused, mistõttu lahenduse käigu kontrol võimata. Tõttkäoline ei ole sün lahenduse käigu suhtes, sest ei ole mõeldav saadus: „42 5 5 31 %". Segane on juba küsimus: „Mitme %-ni on üksinene arv moleva arvu jagatisest?" Sellele järgneb ilmselt vale arvestus:
„ $x = 6400 : 1{,}504 = 42\,5\,5\,31.\%\ldots$ "
Samuti on omapärane lõpptulemuse ülesmärkimine.
Õpetaja on seda raadanud ja korras leidnud.

4. Alenzei Rõõm. Viktus järgmine joonis:

Nurk C — L C
C A — C D.
L A — L D.

△ ABC ≅ △ DLD, sest ka
AB = DL.

1). Kolmnurgad on täiesti ~~võrd~~ täis sarnased ja kadavad t teineteist kinni.

2. Ka kaks ~~ristnurka~~ on üks suurused ja kui meie nemad teine teise peale paneme, siis kadavad (~~nemad teine~~ Mitchelugeda 7k.) nad ka nüüsamuti teineteist kinni, kui need kaks kolmnurka olid. Neid kutsutakse võrdseteks kõpp ja kolmnurkateks. 1) Järve arvutamiseks ja 2) jõe arvutamiseks.

Sellele kirjutisele, mis on täpne õpilase omaga, on õpetaja need parandused teinud, mis süngi punasega märgitud, ka maha tõmbamine kaasa arvatud. See kirjutus näitab 1) õpilase keeleoskust üldse, 2) tema geomeetrilist keelt ja mõisteid eriti. Õpilase töö õieti kisendab juhatuste järele, mida aga keegi talle ei anna. Nii tahaks ta ühte ainust õtelast ja näpunäidet, et tähtede märkimine geomeetrias ei ole sõna lähendus ja ei tasuritse nende järele punkte panna — nagu siin tähtede C, A ja L juures. Mis tähendab kirjutis ∠C − ∠C ja CA − CD ja ∠L − ∠D? Peaksid vist olema ∠C = ∠C; CA = CD ja ∠L = ∠D. — Aga seda pole, kes poisile seda ütleb. — <u>Siin seisab ebatõpsuste kallikas.</u> Ka õpetaja parandus on vale, nimelt △ ABC ≅ △ DLC, kuid mitte DLD! Kuidas siis õpilane peab arusaama, kui õpetaja valesti parandab — olgugi läbematusest! Ja kui õpetaja õpilase tööle risti peale tõmbab, on loomulik oodata, et sellele järgneb õpilase uus, parandatud. Midagi sarnast ei leia aga viimus, vaid järgneb uus töö, mida õp. jälleji ise ümberpärandab. Ja nii see läheb edasi — lehekülgelt lehekülgele, viimust viimu, aastast aastasse!

5. <u>August Väärt.</u> Seesama õpetaja ma töö katab õpilase lehakat ja oskamatat tööd.

6. <u>Salme Kask.</u> Sama õpetaja oma töö, olgugi et õpilase töö tunnistab, et siin meel midagi „parandada" ei ole, vaid tuleb alles „õpetada".

7. <u>Juuli Wahter.</u> Kirjus punane ropendis. Õpilase „töö" pole kusagil!

8. Aleksander Jürk. Arusaamatasemi räpakas kiri + käsi- eelmiste sead.

9. Leopold Edlane. Räpakas, kraapseldatud lehekülgi. Õpetaja aga parandab ja parandab ja kirjutab!

10. A. Öör. Segane kirjutus ja käsimatasemi kirjad tööd. Täieline oskamatus töödes.

11. Hugo Kips. Äärmiselt räpakas kirjutus, makekraapseldamised, üksteise selga kirjutamised, käsimatusemi segane.

12. Alma Saar. Peenike kiri ja muud õpetamisest tingitud ebatäpsused.

13. Ljuba Jalakas. Täieline oskamatus omatöödes, mis on ilmselgi kõik õpetaja ära teinud.

14. Edvard Mägeralt. Äärmiselt räpakas kirjutus. ja täielik oskamatus töödes.

15. Edvard Saar. Räpased töid. Oskamatus.

16. Richard Wahter. Käsimatusemi segased numbrid. Äärmiselt oskamatu töö.

P Kappel.
Koolinõunik

Märkmed Elme alg-kooli V klassi matemaatika vihikute üle 1930 aasta kevadel.

K 11647

Saare lastekodu V klassi matemaatikatöö tulemused.

14. mail 1930 a.

Saare lastekodu reviideerimisel andsin V. klassile ülesande, mille ~~seda~~ klassile enne diktseerisin kirjutamiseks. Ülesanne on V klassi kursuse ulatuses, kus ettetulevad kerged arvestamised murdudega ja protsendiga ja on järgmine:

„Veomees vedas raudtee jaama täna 240 kuupmeetrit puid ja sai $1\frac{3}{5}$ krooni kuupmeetri veost. Eelmisel aastal vedas ta 40% väiksem, kuid veohind oli $\frac{1}{10}$ krooni kuupmeetri pealt kõrgem. Kui palju teenis veomees kahe aastaga?"

V klassis üldse 3 õpilast. Kõikide lõpptulemused on valed. Valed on nad selle pärast, et ei osata lihtsalt tehteid; ei osata küsimuse mõtte vastavalt arve rakendada vajalisse tehtesuhtlusse, s.o. kus näiteks vaja ~~korrutada~~ liita, seal korrutatakse jne. Üksikute juures võisin konstateerida järgmisi punkte:

1. Weera Bulazell. 1) Murru koondamine vale. 2) Lihtne täisarvude korrutamine vale. 3) Korrutajaks nimega arv märgitud. 4) Murrujoonel üksikute tegurite vahel puuduvad korrutamismärgid (milleks harilikult tavitatakse punkti). 5) Arvestus ei vasta ülesseatud küsimusele. 6) Lihtmurru ~~ots~~ muutmine kümnendmurruks vale (näiteks: $\frac{4}{5} = 0{,}6$). 7) Lihtne täisarvude liitmine vale. — Lõpptulemus muidugi vale.

2. Nadja Bulazell. 1) Tähistus m^3 ei ole küllalt täpne, vaid omab moonutatud kuju $\overset{3}{m}$. 2) Üksikute tegurite vahel puudub korrutamise märk. 3) Ei oska väikest segaarvu muuta liigmurruks. 4) Ei oska õiget tehet tarvitada küsimuse lahendamisens. 5) kirjutab $\frac{2}{25}=12$. — Lõpptulemus muidugi vale.

3. Raja Meri. 1) Puudub üksikute tegurite vahel korrutamise märk. 2) Mõtteta tehterakendus küsimuse lahendamisens. 3) Ei oska lihtsat murdu muuta kümnendmurruks /: $\frac{4}{25}=0{,}4$ /: #. — Lõpptulemus muidugi vale.

Seega on matemaatikas 100% nõrk, kes õppekava läbivõtmisel tarvilikule tasapinnale ei ulata. Üksikute puuduste iseloom näitab selgesti, et puudub lihtsalt oskus elementaarsete matemaatiliste tehete teimetamiseks; puudub oskus ülesmärkimiseks.

K. Kessel.

K 11647